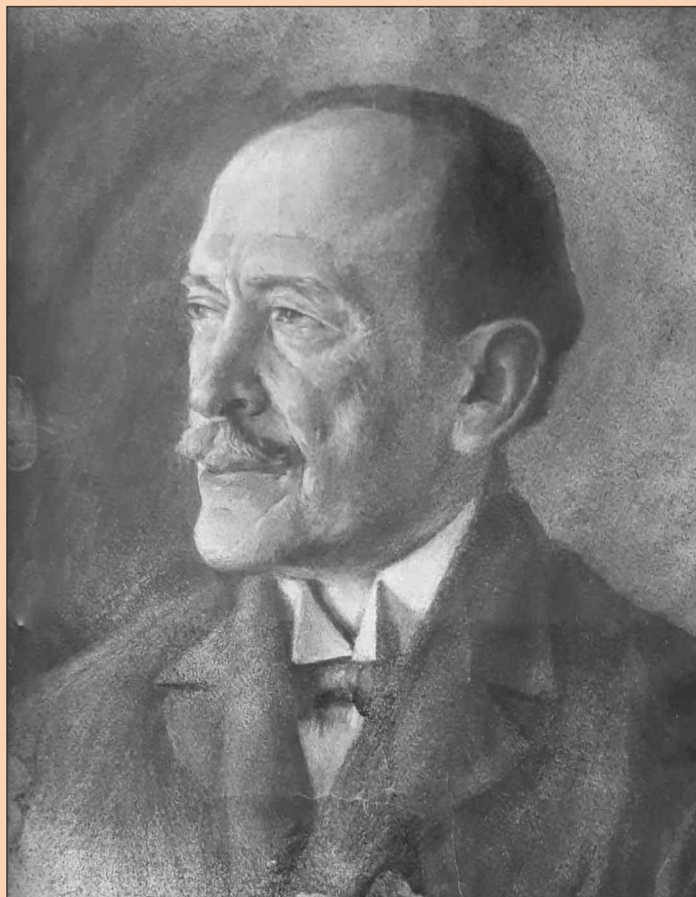

George Tutoveanu

FII GATA !

Florilegiu de lirică patriotică

Editura Sfera
Bârlad • 2022

George Tutoveanu

Fii gata !

Coperta 1: Portretul lui George Tutoveanu. Desen de Stavru Tarasov, pictor și profesor la Liceul Codreanu între anii 1926-1928. Lucrare dăruită de C.D. Zeletin Academiei Bârlădene, în anul 1990.

Coperta 4: Manuscrisul poeziei *Fii gata!*

Omagiul Academiei Bârlădene întemeietorului ei,
poetului George Tutoveanu, la împlinirea a 150 de ani de
la naștere și a 65 de ani de la trecerea în eternitate.

GEORGE TUTOVEANU

FII GATA !

Florilegiu de lirică patriotică

*Ediție îngrijită de
Cătălin Andrei Teodoru, Elena Popoiu și Elena Monu*

Editura SFERA
Bârlad, 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TUTOVEANU, GEORGE

Fii gata! : florilegiu de lirică patriotică / George Tutoveanu ; ed. îngrijită de Cătălin Andrei Teodoru, Elena Popoiu și Elena Monu. - Bârlad : Sfera, 2022

ISBN 978-630-302-049-5

I. Teodoru, Cătălin Andrei (ed.)

II. Popoiu, Elena (ed.)

III. Monu, Elena (ed.)

821.135.1

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Florilegiul de față reunește lirica patriotică a poetului George Tutoveanu, intenție pe care poetul însuși și-a dorit-o împlinită în 1924, când a trimis la Sibiu, pentru nr. 121 al colecției „Biblioteca Poporală a Asociațiunii” (Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român – ASTRA), un grupaj cu titlul „Patria”. Cele 27 de poezii cu conținut patriotic incluse erau extrase din volumele „La arme!” și „Balade”; cu două excepții: poeziile *La arme!*, din volumul cu același titlu, și *Logodnica lui Vifor*, din cel deal doilea volum citat.

În ediția actuală, am introdus încă 12 poezii, selectate din volumele: „Albastru” (1902), „La arme!” (1913), „Poezii alese” (1924), „Sonete” (1938), din antologia „Albastru. Poezii alese”, alcătuită de Mircea și Sergiu Coloșenco, apărută în anul 2003, sub egida Academiei Bârlădene, la Editura Sfera din Bârlad, precum și din „Florile Dalbe”, revista literară bilunară scoasă, în anul 1919, de Academia Bârlădeană, și retipărită, în ediție anastatică, în anul 2009.

Am inclus în ediția de față și o Addenda, care cuprinde un număr însemnat de imagini privitoare la viața poetului, la opera sa, precum și la activitatea Academiei Bârlădene. Cele mai multe imagini provin din neprețuita arhivă C.D. Zeletin.

În privința lexicului textelor conținând termeni arhaici și regionalisme, dar mai cu seamă în privința normelor ortografice și de punctuație, am avut în vedere să respectăm opțiunile poetului, supuse, și ele, în timp, frecventelor schimbări oficiale.

Am socotit mai mult decât oportună readucerea în atenție a creațiilor poetului bârlădean inspirate de evenimentele dramatice ale istoriei naționale, creații care au însuflețit inimi de ostași pe frontul bătăliilor neamului și, cu deosebire, inimile a generații de școlari care învățau pe de rost vibrantele versuri patriotice. În trei dintre aceste poezii – „Suceava”, „Încinge-ți spada”, „Robul” – descoperim cu emoție numele Bârladului.

Cuveni-s-ar ca școlarii de azi să regăsească în manuale poezii precum *Fii gata!* și să le devină refren versurile: *Copile, iubește-ți cu sete /Pământul străbunilor tăi!*

Timpurile o cer!

C.D. ZELETIN

EVENIMENTELE ISTORICE NAȚIONALE ȘI POEZIA LUI GEORGE TUTOVEANU*

De poezia lui patriotică au fremătat decenii la rând școli și aule. Pentru mulți dintre noi unele din poeziile sale s-au fixat pentru totdeauna ca reprezentări ale conceptului iubirii de țară și al dragostei de trecut.

Viața poetului George Tutoveanu (1872-1957) a acoperit toate marile conflagrații ale epocii lui. Născut cu cinci ani înaintea Războiului de cucerire a Neatârnării și foarte simțitor în privința dragostei de neam și țară, el s-a înălțat în perioada triumfului liricii patriotice a lui Vasile Alecsandri, devenit erou al educării prin poezie. Pe de altă parte, fiind institutor în vremuri în care educația națională, alături de cea morală, primă, poezia a trebuit să fie de la bun început funcție a actului de instrucție a copilului și adolescentului. Acest fapt a făcut ca poezia lui să adopte atributele simplității, limpezimii, limbii frumoase și să se țină la distanță de tentația experimentalismului literar, a invenției lexicale și a originalității cu orice preț, de care era plină contemporaneitatea. Târziu, când G. Călinescu avea să vorbească de cuminenția poeziei lui Tutoveanu, nu formula negreșit o recriminare atâta vreme cât ea se adresa întâi de toate sufletelor în formare, structurilor afective embrionare.

Capodopera poeziei sale patriotice, *Turtucaia*, numită în unele ediții *Și când viforoși*, o atestă:

* Publicat în *Acta Musei Tutovens*, IV, Bârlad, 2009 (extras).

*Copiii mei, copiii mei,
Când treceți seara la culcare
Și candelile-n tremurare
Vă ning pe creștete văpaia,
Rugați-vă și pentru cei
Cari-au căzut la Turtucaia...*

Dezastrul de la Turtucaia (18-24 august 1916), prin care practic a debutat pentru noi Primul Război Mondial, s-a ales cu mii de români morți sau luați prizonieri în lupta cu trupele germano-bulgare superioare cu mult trupelor noastre. Înainte de instalarea comunismului sovietizant, această poezie a figurat în cărțile de citire decenii la rând, fiind învățată, cu emoție, pe de rost, pe cât este astăzi de uitată, mai exact intenționat omisă... Volumul *Balade* (1919) cuprinde multe poezii – în fapt, ilustrând mai puțin genul baladesc și mai mult poezia patriotică – închinată celei dintâi conflagrații mondiale: *Sutașul din Căiuț, Povestea Oituzului, Se plâng Carpații, Se-aude glas de fiară, Încinge-ți spada, Sus frunțile, eroi, Și când viforoși, Vă strigă Oltul, Unui viteaz, În ora plecării, Rugăciunea ostașului, Jurământul rezervistului* și altele. Privite sub specia genului epic, privire firească atâta vreme cât volumul se numește *Balade*, ele îl descumpănesc pe cititorul care se așteaptă la prevalarea narațiunii. Invers, privite sub specia genului liric, ceea ce contravine titlului, ele îl satisfac pe iubitorul de poezie lirică. Nu absolutizăm puritatea genurilor literare, când însă poetul își intitulează un volum *Balade*, este evident că el este cel dintâi care absolutizează această puritate, iar cititorul e îndreptățit să-i ceară poetului ceea ce el oferă.

Evenimentele istorice care l-au inspirat pe Tutoveanu sunt bătăliile și războaiele de apărare a țării, într-un cuvânt restrictiv, conflictele armate. În cântarea lor, poetul își pune toată însuflețirea de care e vrednic. El nu dispune însă de vocația de a le înfățișa în prezentul lor, vocația lui fiind de a le

trăi ca trecut, într-un paseism ce infiltrează prezentul. Acest fapt conferă brutalității episoadelor evocate ca prezent un *sfumato* ce le împinge în depărtări, într-un orizont care le resoarbe din primul plan al prezentului. Comentariul liric și privirea generală îl separă pe poet de miezul evenimentului marțial ales ca subiect:

*Noroade-ntregi aleargă tumultoase
De pier în câmpuri roșii de război;
Și-atâta moarte-i și-nnălbiri de oase,
Ca-n spaima rece-a vremurilor de-apoi.
(Încinge-ți spada, 1915)*

În aceeași ordine a observației, un frumos vers metaforic din aceeași baladă,

Bătrâni pe care-a nins înțelepciunea,

rămâne în afara tempo-ului imperativ și solemn pe care-l cere titlul poeziei: *Încinge-ți spada !*

Lirice, baladele abundă în sintagme războinice, în general revoluate, întrucât poetul nu izolează evenimentul actual de cel de ieri, sau, mai exact, îl filtrează prin aceasta din urmă. E un continuum istoric poezia baladescă a lui G. Tutoveanu, în care evenimentele punctuale susțin istoria țării iubite, așa cum colonadele susțin acoperișul unui edificiu. Prezentul conflictual îi dă prilejul poetului să evoce zbuciumatul nostru trecut medieval, exprimat prin termeni ori sintagme ca: *trâmbiți, armii, hoarde, războinici, freamăt de arme, armură de fier, luciuri de zale, zbor de copite, fanfare, flamuri, iureșul pierzării, paloș, ordie, sulii otrăvite, al taberelor ramăt (freamăt), sutaș, tunet de buciom, coif, alarmă, străjer, creneluri, sălbaticii mârzaci, aprinsele hangere, nor de săgeți, pinteni, flamuri de titan, luciri de spadă, plăieși, fără teamă, valul, aprig de hânsari, stindard lângă stindard, lănci scânteietoare, oștiri mai aprige ca vântul, întreg oceanul miilor de oști, tranșee, gornistul, fanfara vișoroasă etc.*

Îndemnurile lirice la luptă, agrementate generos cu rememorări ale vieții patriarhale, nu pot juca bine rolul exortațiilor războinice. Răsuflarea precipitată a unui viteaz ce se aruncă turbat asupra vrăjmașului nu se articulează cu descrierile naturii ori cu aducerile aminte, ci rămâne izolată. *Logodnica lui Vișor* este emblematică în acest sens. O eventuală muzică de geniu ar putea urca versurile acestea la nivelul tensiunii conflictului pe viață și pe moarte, ne întrebăm însă dacă textul nu ar continua, totuși, să submineze această muzică... Oricum, interesante rămân titlurile, al căror ton imperativ și măreț nu-i același cu al textului subjacent: *Încinge-ți spada, Sus frunțile, eroi, Vă strigă Oltul, Aduceți-vă aminte.*

Poezia consacrată evenimentelor care au însângerat țara stă, prin sensibilitatea remarcabilă a poetului, dar și prin cinstea și finețea lui structurală, la oarecare distanță de miezul lor pulsativ. Natura contemplativă a poetului face din el mai mult un solitar printre evenimente decât un părtaș la ele... Dragostea lui G. Tutoveanu pentru armată se poate explica, într-o plonjare psihanalitică, prin extrapolare, prin complementaritate, prin compensație. El a rămas al poeziei, pentru care era menit, nu al armatei care-i absorbea reveriile. Poezia *Baladelor* e mai mult o poezie de rememorare decât de implicare. Stinghere, unele date precizate la începutul textului, cum ar fi: august 1913, septembrie 1915, decembrie 1918 etc., par a fi ștampile la zi aplicate pe scrisori vechi.

*Ascultă, țara mea, și te ridică
Pe tot noianul mărilor de foc;
C-un singur pas țăriile despică
Și-oprește mersul vremilor în loc.
(Încinge-ți spada)*

Nu poți lua pulsul unui rănit ori al unui agonizant de la distanță pe care o implică îmbrățișarea generală a unei stări.

Spun asta, deoarece uneori rapsodul pare un reporter de război care-și redactează reportajul într-un avion ce survolează zona conflictului. Problema e dacă o face cu artă, iar Tutoveanu o face cu artă. Iată-i, de pildă, fulminantele imagini cinematografice în *Se plâng Carpații*:

*Și vulturii de pe drapele
Se-ntrec cu vulturii din cer...,*

ori fervoarea exprimată anapestic în *S'aude glas*:

Călărașule, desprinde-ți de la coardă carabina !

Îndelungata practică a protruziei liricului în epic realizează o specie aparte în poezia patriotică a lui G. Tutoveanu. Ea este ilustrată de piese ca *Turtucaia*, despre care afirmam că este o capodoperă, în care institutorul poet ia direct pulsul copiilor, ori *Fii gata!*, pe care generații după generații ale întregii țări au învățat-o pe de rost din cărțile de citire:

*Copile, iubește-ți cu sete
Pământul străbunilor tăi...*

Scrisă încă din 1904, *Fii gata!* a fost pusă pe muzică: întâi de către Dimitrie Cuclin, în două variante, în deceniul trei, și a doua oară de către Ștefan Filkner, profesor de muzică instrumentală al Liceului Codreanu din Bârlad, în deceniul al patrulea al secolului trecut. Un detaliu istoriografic: Ștefan Filkner locuia chiar în casa poetului care se întorsese, singur, din refugiu, găsind casa pustie și cu geamurile sparte.

Fii gata! și *Turtucaia*, cărora li se pot adăuga *Robul* și *Strămoșii*, rămân momente de biruință ale poeziei patriotice a lui G. Tutoveanu. Să se observe că osatura lor epică se retrage din prim planul reprezentării în orizontul îndepărtat al adevăratului subiect, prim-planul rămânând consacrat exprimării lirice a simțămintelor. E vorba de o *immediatezza*, pe care o întâlnim sporadic și-n alte balade ca, de pildă, *Încinge-ți spada*:

*Ascultă, țara mea, cum cântă Nistrul
Cerându-și grabnic Tisa către el.*

și, mai ales, *Sus frunțile, eroi !:*

*Privesc uimit cum treceți, șirag după șirag,
Și dintre toți, gornistul îmi este cel mai drag...,*

poezii cu valoarea implicită a unor lecții de istorie. În exortațiile lor, sunt evocate toponimele devenite eponime ale gloriei războaielor noastre, care n-au fost niciodată de cucerire: Cosmin, Turtucaia, Nistru, Racova, Neajlov, Baia ș.a.m.d.

Pentru a înțelege elementul peren, și chiar artistic, al poeziei patriotice a lui G. Tutoveanu, legat de evenimentele istorice ale patriei, se cuvine să pornim de la sufletul pur și miraculos al copilului, suflet spre care i-a bătut totdeauna inima.

FII GATA!

Iulie 1904

Copile, iubește-ți cu sete
Pământul străbunilor tăi;
Fii gata, când glasul de trâmbiți
Pluti-va pe culmi și prin văi:

Privește, se'nfășură'n zare
Vârtejuri de munți urieși:
Nu's norii mânați de furtună,
Sunt cete de mândri plăieși;

Aleargă cântând spre Suceava,
Că Ștefan îi cheamă și azi,
Din aprige hoarde tătare
Să'nalțe la Nistru zăgaz...

Ascultă, pădurea'și răstoarnă
Stejarii, și urlă șuvoi;
Nu-i vântul, e tunet de bucium,
Semnalu'nțele de eroi;

Pe drumuri umbroase trec pâlcuri
Arcașii cu chip viforos,
Că Turcii intrat-au și'i jale
Și flacări în Țara de Jos...

Prin larma pâraielor noastre
Se tânguie dușmani făloși;
În florile roșii din luncă
E sânge vărsat de strămoși...

Fii gata, când glasul de trâmbiți
Pluti-va pe culmi și prin văi;
Copile, iubește-ți cu sete
Pământul străbunilor tăi!

CETATEA NEAMȚULUI

1902

În vârful stâncelor pleșuve
Stă cetățuea ruinată;
Pe turnuri zugrăvește luna
Icoana vremii de-altă dată.

Stârnit din munte, vine vântul,
De pietre sure să se sfarme
Trezind al răsboirei urlet
Și crunte zângăniri de arme.

În preajmă, codrul se frământă
Să dea trecutului ființă;
S'aud prohoduri de-ngropare
Și cântece de biruință...

Privind la urmele măririi
Mă simt învins de sficiune,
Îndurerat îmi plec genunchii
Și'n gând șoptesc o rugăciune.

ȘTEFAN VODĂ

August 1904

Ni-i gândul și inima plină
De vremile'n cari-ai slăvit
Cu faima isbânzilor tale,
Pe veacuri, norodu-ți iubit;
De-atunci te chemăm ca'ntr'o vrajă,
În doina cumplitului dor,
În cânturi de leagăn, în psalme,
Al crucii ne'nvins luptător.

Și dacă vre-odată slăbește
Lumina'ntr'al Putnei altar,
Se'nalță din culmile-albastre
Un vultur măreț, solitar,
Și vine, ca'n vifor de lupte,
S'alunge tot cugetul rău:
O cruce plântată'n văzduhuri
Deasupra mormântului tău.

LA PUTNA

1905

Departe zările sunt limpezi,
Și din splendoarea'ntregii firi
Cu strai de raze'nveșmântat e
Locașul sfintei mănăstiri.

Din larg de șesuri poposit-au
Și de prin munți întunecoși,
În jurul zidurilor negre,
Talazuri albe de pioși...

Vrăjesc cântările de preoți
Întinsa mare de norod,
Și glasul clopotelor chiamă
Pe'n veci slăvitul voevod...

Dar când genunchile se pleacă,
Și-atâtea gânduri înfloresc
Din vremi ce pururi lumina-vor
Întregul suflet românesc,

Un dor ascuns mă răsvrătește
Și nu-mi dă pace să mă'nchin:
Părinte-al neamului, stăpâne,
Tu știi că dormi sub cer străin ?

CEAHLĂUL

1906

Coboară soarele'n amurg,
Și-i pune mantie de pară,
Trezind, în haosul de văi,
Ne'nvinsa codrilor fanfară.

Ca niște flamuri de titani,
Pe creste brazii se frământă,
Și'n glas de bucium fermecat,
Adâncul vremurilor cântă...

Noean de crunte războiri,
Pe-aripi de vulturi își iau zborul,
Ca din poveștile cu smei,
Spre el, atoateștiutorul,
Ce-și scaldă creștetu'n senin
Și umbra'n valurile mării...

Privind la dânsul, mă gândesc:
E cel mai vechiu străjer al țării.

CUZA VODĂ

1907

De câte ori fantoma pustiirii
Pe larg de zări stă gata să răsară
Cu strai cernit și pletele de pară,
Și-n lunci plutește imnul răzvrătirii,

Se-nalță iar, din largurile firii,
Spre tine-aceeași magică fanfară
Ce-atâtea mii de glasuri ți-o cântară
În ceasul sfânt și mare-al înfrățirii...

Străjeri îți stau, din vremi vijelioase,
Eroii triști ai brazdelor mănoase,
Și chipul tău de-a pururi înflorește...

Și vei trăi pe veci în lumi senine,
Că-n fiecare primăvară crește,
Cu holda-n văi, iubirea lor de tine...

GRIGORESCU

1907

Din tot ce-avem mai bun, mai sfânt,
În larg de șes, pe culmi sihastru,
Cules-a gându-ți fermecat
Lumina sufletelor noastre.

Pe graiul blând al primăverii
Și'n jalea toamnelor pustii,
Ai prins minunile de visuri
Din vremea când eram copii;
Și, ca vrăjtit, acelaș este,
Pe care noi l-am sărutat,
Adâncul foc văzut de tine
În ochii fetelor din sat...

Ai noștri sunt și'nviforații
Ce'n câmpuri ude, fără drum,
Se duc plecați pe baionete
Pân'se topesc în nori de fum;
Că ni-s tovarășii de horă,
De plugărie și cules,
Eroii tainici dela Plevna,
Dela Smârdan și Opanes...

Iar dinspre turmele drumețe
Pe lunci scăldate'n asfințit,
Coboar'un viers cu care-alături
De-atâtea ori am adormit;

În lumea toată, veci de veacuri,
N'o să răsunе peste văi
O doină mai înflăcărată
De cum o zic ciobanii tăi...

Ne-ai spus un basm cu zări senine,
Cu veselii și serbători,
Ne-ai pus în suflet mângâiere
Și pe obraji senin de flori;
Dar și ce mult ne-ai fost tovarăș
Sub biciul cruntelor nevoi,
Ca să ne cânti cu-atâta farmec
Poema carului cu boi...

Mărire ție! Re'nviem
Plutind pe-a gândului tău cale
Și când durerile ne-adorm
În largul ceriurilor tale.

STRĂMOȘII

1907

Nu, nu, eu nu-s un călător pe mare
Purtat de valuri oarbe, nu, să știți;
Crescut din vlaga brazdei milenare,
Le sunt urmaș cohortelor de sciți.

Aud mereu, în fiecare noapte,
Cum vine-adus pe clocotul din zări
Și mă-mpresoară-ncet un roi de șoapte,
De plâns, de cânt, de aprige chemări.

Și când coboar-amurgurile roșii
Pe culmi de dealuri umbre și mister,
M-ajung din goana cailor strămoșii:
Mă prind de mâini, mă caută, mă cer.

Iar dacă urlă trăsnetu-n câmpie
Și ceru-i strâmt, sălbatic și-ncruntat,
Îi văd cum trec în zbor de vijelie
Și cum îl frâng pe Darie-mpărat...

Aici sunt toți, din vremi tumultoase,
Hotnogi de strajă-n calea tuturor.
În țărna asta-i pulbere de oase
Și-n vânt aleargă sufletele lor.

Când vor porni zăpoare lungi cocorii
Și-or cerne codrii frunza pe poteci,
Cu glas domol să-mi cânte roata morii,
S-adorm în paza liniștii de veci.

Și pururi visul meu să nu se curme,
Așa precum îl știu de la bătrâni,
Și cât va fi Ceahlăul baci de turme,
S-ascult ce spune doina de la stâni.

LÂNGĂ PRUT

15 Februarie 1909

Castel uitat, paragină pustie
Pătează șesul aurit de soare;
Din parcul tot, în juru-i mai țin strajă
Un pâlc de plop și lozii plângătoare.

Ca de-un blestem, în preajma-i nu trăiesc
Nici flori, nici ierburi, nici vre-o vietate
Și nici din sboru-i stolul obosit
Asupra lui de-apururi nu s'abate...

Dar când se'nnață falnic dintre codri
Și țese vrăji în larguri luna plină,
S'aud săruturi, larmă prin boschete
Și pe cărări suspin de mandolină.

DOINA

Martie 1911

Coboară cu Bistrița'n vale,
Săltând din pripor în pripor,
Un cântec de taină și dor,
Un cântec de jale.

În ochi poart'o liniște sfântă,
Și'n glas negrăite dureri,
Și farmec, și-ascunse puteri
Acei cari'l cântă...

Se'ntunecă viersul... și spune
De-un neam în furtuni oțelit,
Și'n viscol amar, neclintit,
Din vremuri străbune.

Pe voci, de suspin întrerupte,
S'amestec'un gând zbuciumat,
Cu valuri de sânge, vărsat
În groaznice lupte...

Și doina plutașilor meșteri,
Frământă pietrișul pe vad,
Pătrunde prin codrii de brad,
Prin negrele peșteri...

Și'n zări de rugină se frânge,
Din munți, peste plaiuri și văi,
Pădurea, scăldată'n văpăi,
Se sbate și plânge !

SUCEAVA

Iunie 1911

Pătrund sfios prin uliți triste
Din cari'n anii viforoși,
Pornise, trăsnit, spre hotare,
Atâtea rânduri de strămoși.

Pe-aici trecut-au furtunatici
Stăpânii codrilor de brad,
Arcașii repezi din Soroca,
Și călăreții din Bârlad.

Priviți-l, trece Vodă Ștefan
Cu toți boierii, mici și mari;
Sosesc răzășii dela Nistru,
Și valul aprig de hânsari...

Dar unde-s toate! Spulberat-a
Ca un blestem ucigător
În vatra neamului; uitarea
S'așterne-adânc pe urma lor.

Zidiri pustii, biserici negre,
Prin gol de vremuri stăruiesc,
Dar nu s'aude nici-o șoaptă
Și nici un cântec românesc.

S'au stâns și doinele străbune,
De valma cruntului prăpăd;
Alerg din locurile-acestea,
Să nu mai știu, să nu mai văd.

Cât ține calea, zvon de lanuri
Îmi chiamă sufletul în zări,
Dar vraja holdelor îmi pare
Fantastic imn de'nmormântări...

Și mai privesc o dată'n urmă;
Pe'ntinsul raiului cernit,
Amurgu'nfășură Suceava:
Un cuib de vulturi, părăsit.

BUCOVINEI

Maiu, 1912

Din mândra splendoare-a trecutelor vremi
Cu nopți de răsboaie și zile senine,
Prin glasuri de rugă și astăzi ne chemi,
 Noean de ruine.

Dar numai lumina ce-adoarme pe mări
Când norii de toamnă se'nvăluie'n zare,
Veghiază de-alungul uitatei cărări
 Spre negrele-altare...

Pe spuma de lanuri, prin codrii pletoși,
În undele repezi, pe larg de câmpie,
Plutește iar crezul cântat de strămoși,
 Dar cine-l mai știe !

Sub bolta de flacări a celui ne'nvins,
Brăzdând cu furtună cuprinsu-i feeric,
Pe minți și pe inimi pustiul a'ntins
 Aripi de'ntuneric...

Cumplitul răsunset de bucium pe văi
Azi tremură'n jalea cântărilor sfinte;
Și numele vrednic al fiilor tăi,
 Pe cruci de morminte.

POVESTEA OITUZULUI

Septemvrie, 1912

Pe căi năruite, spre negrele culmi,
Pătrundem prin bolți de pădure;
Amurgul sclipește pe trunchiuri de ulmi
Și'n coamele stâncilor sure.

Din șesuri venise, tovarăș cu voi,
Doar vântul; plutind cătră zare,
Se duce s'adoarmă'n oceanul de foi
Și'n urmă-i un ram nu tresare.

Plăieși fără teamă, cu frunțile'n cer,
Stau brazii năprasnici pe creste;
Și'n vale părăul vrăjit de mister,
Își spune cumplita-i poveste...

El singur mai știe pustiului său
Trecutul măreț să recheme:
Ne'nvăluie-adânca părere de rău
Din templuri uitate de vreme.

Și gându-mi aleargă vârtej înapoi:
Văd zările roșii de pară,
Și'n viforul iernei pornind la războiu
Străjerii de lege și țară...

Cu oastea fărmată, pe-aici a trecut
Fugarnic târându-și alaiul,
Și stâncile-aceste plângând l-au văzut
Pe riga, pe Matiaș Craiul...

De sgomot de arme, de crunte chemări
De urlat, pădurea e plină:
Și munții de piatră se'nnață pe zări:
Noean de cetăți în ruină.

SUTAȘUL DIN CĂIUȚ

Iunie 1913

În urletul goanei, căzând a rămas
Cu ochii spre Nistru, și trage să moară;
De-asupra-i se pierde'n văzduhuri un glas,
Un strigăt prelung de cocoară.

Privind cum plutește mărunțul șirag
Spre zarea de flăcări, fugarnic s'o treacă,
De umeri cuprinde tovarășu-i drag,
Și capul în piept i se pleacă:

„Așa mi-a fost scrisul, ori sunt blestemat
S'adorm pe tărâmul străinelor graiuri;
Și sufletu-mi geme: tu știi ce-am lăsat
În urmă, pe'ntinsele plaiuri.

S'or duce lăstunii și flori n'or mai fi,
Nici freamăt de ulmi, la budăiul din vale;
Doar plopilii lunatici s'asculte-or mai ști,
Cântarea cea plină de jale”...

Prin vadul Sorocei trecut-au în zbor
Să prindă convoiul de robi și de pradă;
Se leagăn'amurgul pe urmele lor
Și fulgeră'n luciuri de spadă.

Cum poartă cu dreapta-i liman de vieți,
Și roibu-i ogarnic în coame l-ascunde,
Se'ndreaptă spre dâșii un nor de săgeți
Și una prin coastă-l pătrunde.

Ca tunetu'n codri, cu gândul aprins,
Spre inima gloatei răsbat, și tresare
Văzduhul de chiot; și groaza s'a'ntins
De-alungul câmpiei tătare.

Cu frâul pe-oblâncuri, întinși, năvălesc
Și'n lături a hoardelor șiruri despică;
Gonace copitele'n prunduri scrâșnesc,
Și pulberea'n slăvi se ridică...

Și tot mai departe se văd fluturând
Ca pânze de neguri ce vântul le mână.
Pleoape de aur tresar, când și când,
Pe liniștea'n larguri stăpână...

„Din munți să mă chieme ca'n vremea de mult
Suspînul de buciom, și'n taină să-mi spuie
Trotușul povestea-i de valuri; s'ascult
Cum turmele'n măguri se suie.

Acolo'nțele-am în clipe de dor,
Al codrilor cântec și cerului slova:
Măi, frate Ioane, de este să mor,
Mă du și mă'ngroapă'n Moldova !”

SE PLÂNG CARPAȚII

August, 1913

Spumează Dunărea'n tre maluri
Din vadul Pestei pân'la Grind,
Și Tisa fulgeră pe valuri,
Și Nistrul vine clocotind:
Că iarăș fâlfâie la soare
Prin văi, stindard lângă stindard,
Și mii de lănci scânteietoare
Se'n cing cu flacăra și ard...

Oștiri mai aprige ca vântul
Sosesc talazuri peste zări,
Că se'n fioară'ntreg pământul
Ca de năvala unei mări,
Și'n sbor năprasnic iau cu ele,
Pe lunci, al doinelor mister...
Și vulturii de pe drapele
Se'ntrec cu vulturii din cer...

Copii ne'nvinși ai vremii noastre,
Ce duceți faima de Curcani
În visul Dunării albastre
Și peste tainicii Balcani,
Cu glas de foc vă cheamă frații
Robiți străinului barbar,
Și către voi se plâng Carpații
Că iarăș au rămas hotar.

LA ARME!

August 1913

Și iar se'nnață steagurile țării,
Și'n lunci plutește-alarma de război,
Veniți depeste largul depărtării,
Viteji durați din lupte și nevoi.

Veniți noean, ca tunetele mării,
Purtînd seninul doinelor cu voi,
Și'n ochii limpezi taina'nflăcărării,
Veniți, veniți, ai brazdelor eroi...

S'alerge'n eaduri hrdele dușmane,
Să geamă greu pămîntu'n temelii,
Să urle zarea negrelor oceane,

De-aprinsul zbor al cruntei vijelii...
Și ceru'ntreg în țandări să se farme
Deasupra lor, de-al nostru asalt... la arme!

S'AUDE GLAS

Noemvrie 1914

Călărașule, desprinde-ți dela coardă carabina,
Cearcă chingile și pune, la oblânc, suman de floare:
Că s'aude glas de fiară peste Dunăre'n zăvoaie,
Și roiește, nesătulă și sălbatică, jivina.

Printre stuhuri, pe sub sălcii, pe la șurele grămadă,
Prin corhane, peste lacuri plângătoare'n scocul morii,
Pe cărări, la drumul mare, unde-aține călătorii:
Ard văpăi în licărirea ochilor setoși de pradă.

Din adânc de timpuri negre, singur tu cunoști pricină
Haitei lacome de sânge, care urlă cobitoare...
Vine iarna, tocmai vreme de pornit la vânătoare:
Călărașule, desprinde-ți, dela coardă, carabina !

ÎNCINGE-ȚI SPADA

Septemvrie, 1915

Ascultă, țara mea, ce sgomot vine
De peste zări de sânge și de foc;
Și ce noean de lacrimi și suspine
Plutesc pe-aripi de vânt, din loc în loc.

Văzduhu'ntreg e-o mare'nfuriată
Ce-și svârle spuma dincolo de cer
Și peste care fulgerul și-arată
Mânia lui de groază și mister.

Sub nori de fum, a soarelui văpaie,
Și luna'n slăvi și stelele se stâng;
Și fluvii negre, râuri și pâraie,
Păduri, câmpii și miriști: toate plâng.

Din codri glas de pasări nu străbate:
Stăpân e-acum pustiul trist și gol;
Și numai corbii, valuri necurmate,
Sosesc mereu și pleacă, stol de stol.

Cetăți măiestre, târguri și orașe,
Castele'n care secolii străjuiesc:
Tot ce-a'nălțat gândirea'n veci trufașe,
Ca de-un blestem cumplit, se prăbușesc.

Și printre munți, cătunele sărace
Nu-și mai găsesc odihnă și-adăpost:
Prăpădul crunt și aprig le preface
Pe toate'n scum, de par'că nici n'au fost.

În visul lor, de-atâta'nverșunare
S'au turburat și morții din mormânt:
Din toată slava măndrelor altare
E numai praful plângerii de vânt.

Noroade'ntregi aleargă tumultoase,
De pier în roșii câmpuri de rășboiu;
Și-atâta moarte-i și'nnălbiri de oase
Ca'n spaima rece-a vremilor de-apoi.

Atâtea mii de inimi sbuciumate
Plutesc în noaptea gândului amar,
Că din furtuna morții ne'ndurate
Pe cei plecați i-așteaptă în zadar.

Bătrâni, pe cari-a nins înțelepciunea
Străvechiu-i har, în tâlcuri și'n cuvânt,
Îi soarbe-acum spre focul ei, genunea:
Și pruncii mor, cu frunțile 'n pământ.

În fărdelegi, s'a stâns pân'și misterul
Credinței noastre întru Cel-de-Sus,
Că nu mai știe nimeni unde-i cerul,
Nici pentru ce s'a restignit Isus...

Ascultă, țara mea, cum se'ncovoiaie
Pe vârf de munți și'n larguri de câmpii,
Ca svonul trist al noptilor de ploae,
Chemarea sumbr'a cruntei bătălii.

Auzi ce murmur tainic înfioară
Întreg oceanul miilor de oști,
Și cât de greu pe suflete coboară,
Un viers adânc, pe care tu-l cunoști.

Răsună graiu-ți dornic prin tranșee
Și'n toată larma negrei depărtări;
Și printre nori, în sbor de curcubee,
A tale steaguri fâlfâie pe zări.

Voinici și mândri'n floarea tinereții,
Pornesc aprinși talazuri de flăcăi,
Purtând în ochi seninul dimineții,
Și doina'n glasul lor: sunt fiii tăi!

Pătrund vârtej, pe groaznice ruine
Și prin abis, de săbii fulgerat;
Dar pentru cine luptă'n văi streine,
Și pentru cine mor, te-ai întrebat ?...

Ascultă, țara mea, și te ridică
Pe tot noeanul mărilor de foc;
C'un singur pas, țăriile despică,
Și-oprește mersul vremilor în loc.

Oștiri cumplite'n jurul tău s'adună,
Așteapt'un semn să plece la asalt;
Cu flori de trăsnet fruntea-ți încunună,
Și'ncinge-ți spada dela Podu'Înnalt.

Din codri-adânci își năruie fugarii,
Culcați pe-oblânc, năprasnicii munteni,
Și se ridică stoluri sulițarii
Dela Rovine și Călugăreni.

Cum urlă'n brazi și vâjâie zăpada
Când o topește soarele de Mai,
Așa s'aruncă, valuri, din Posada,
Moșnenii duși pe urma unui craiu.

De printre lunci necheaz'amarnic surii
Și arde'n zări al spângilor talaz,
Când saltă'n șa, roind pe văi, pandurii,
Și se pornesc din câmp dela Grumaz...

Pe vârfuri tună buciumul, și moții
În nor de șoimi năvalnici se prefac,
Și spre vultoaia Blajului, cu toții
Coboar'aduși de Horea din Albac...

La Crasna'n vale, tremură pădurea,
Cuprinsă'n groaza negrei vijelii,
Și glas de trâmbiți lunecă pe-aiurea
Că se trezesc răzeșii, mii de mii.

Jucându-și sprinten coamele de zimbru,
Așa precum și le-au purtat în veci,
Răsar noean, pe colnicul lui Cimbru
Și pleacă'n sbor, codrenii din Tigheci.

Spre meazănoapte spumegă văpaia
Urcată'n slăvi de-ai cetinilor frați,
Se'nnață'n flamuri aprige, la Baia,
Și trec mereu, cu foc încununați.

De peste Prut se sguduie pământul
Și se'nfloară apele, cum vin
Arcașii cei mai repezi decât vântul,
Dela Soroca, Lipnic și Hotin.

Din jos, dela Cahul, ajung ștafete
C'au prins aripi cărunții darabani
Cu chipul supt, cu ochii arși de sete,
În iureș greu, pe dealuri, la Roșcani.

Păduri de sulii fulgeră sub stele
Și mii de focuri ard la Nistru, iar:
Că din Orhei, talazurile grele
Și le-au pornit sutașii de hotar.

Oșteni albiți cu paloșul în mână,
Cu plete'n vânt și bărbi de prooroci,
Aleargă iar spre-a Dunării stăpână,
Dela Tighina, Jiliște și Soci.

Și din Bârlad, ca'n spusele poveștii,
Sosesc călări, pe noateni fără hăț,
Să-și mâie pân'în zidurile Pestii,
Cetașii lui, cumplitul Cărăbăț.

Iar din adâncul sur al depărtării
Zvâcnește crunt aprinsul uragan,
Care-a'nghițit ca'n sorburile mării,
Verbița, Lomul, Plevna și Smârdan.

Dar pân'și taina morților o sfarmă
Chemarea ta de flacăra și dor:
În fiecare val e-un glas de-alarmă,
Și'n orice fir de iarb'un luptător...

Ascultă, țara mea, cum cântă Nistrul,
Cerându-și grabnic Tisa către el,
Să-ți împletească'n farmece, cu Istrul,
Un brâu albastru'n valuri de oțel.

Și cum plutește magic înspre soare,
Din tot ascunsul negrilor Carpați,
Noean de rugi, căldura-i să coboare
Și să usuce jalea dintre frați...

Un semn și'n larg de secolii îți îmbracă
Hlamida celor cari'n veci nu pier:
Că pe hotaru-ți n'o'ndrăzni să treacă
Decât doar numai vulturii din cer!

SUS FRUNȚILE, EROI !

August 1916

Privesc uimit cum treceți, șirag după șirag,
Și dintre toți gornistul îmi este cel mai drag;
Că tainică pătrunde prin slăvi chiemarea lui,
Așa de fermecată cum alta'n lume nu-i...
În strigătele-aramei purtate'n larg de zări,
Se zbuciumă năvalnic aprinse'n fiorări
De trăsnete fugare prin codri'tunecoși:
Fanfara viforoasă cântată de strămoși.

Ca mugetul pădurii, se'nvăluie și vin
Zvâcnirile de bucium sunate la Cosmin,
Și larma răscolită de-al cailor talaz
Cu ropotu-i sălbatic, din văi dela Grumaz;
Scrâșnirea de oțele cum n'a mai fost de-atunci,
În vaetele iernii, la Racova prin lunci,
Și iureșul năprasnic, adânc și furtunat
Ce-l spumegă de veacuri Neajlovu'nsângerat;
Suspinele'ngropate la Baia sub nămeți,
Și vuietul ce zboară cu norii de săgeți,
Și ruga'nflăcărată din glasuri cari mor,
Și-a doinelor poveste de lacrimi și de dor...

Privesc uimit cum treceți, și'n urma voastr'ascult
Cum urlă depărtarea de-al oștilor tumult
Și văd batalioane, ca holdele'n apus,
Plutind pe văi, pe dealuri, pe culmile de sus,
Prin viscole de pară, din slăvi până'n pământ,
Cu sulیțele'ntinse și flamurile'n vânt...

Privesc uimit cum treceți, și'n suflet mi s'aprend
Porniri de vitejie ce-aleargă clocotind
Din vremuri fără nume; sus frunțile, eroi,
Că cerul țării voastre se razimă pe voi!

TURTUCAIA

Octomvrie 1916

Copiii mei, copiii mei,
Când treceți seara la culcare,
Și candelile'n tremurare
Vă ning pe creștete văpaia,
Rugați-vă și pentru cei
Cari-au căzut la Turtucaia:

Că numai viscolul în munți
Și numai vulturii pe creste
Și Feți-frumoșii din poveste
Și smei codrilor cărunți
Și'ntinsul mării, spumegat,
Ca dâșii de-or fi mai luptat...

Să creșteți mari și-aprinși de dor,
Ca ei, de cerurile-albastre,
De raiul sfânt al țării noastre,
De taina mândr'a doinelor,
De culmi, de codrii și de vii,
De lunci, de crânguri și câmpii.

Și când veți trece viforoși,
Cu braț de fier și ochi de pară,
În groaznic tunet de fanfară,
Să-i numărați între strămoși
Ce-au scris al Patriei hrisov
La Racova și la Neajlov...

Și'n largul anilor ce vin,
Cântând a vieții serbătoare
Pe glas de plopi și de isvoare,
Sub cerul pururea senin,
În suflet veșnic să-i purtați,
Cu flori de raze'ncununați...

Copiii mei, copiii mei,
Când treceți seara la culcare,
Și candelile'n tremurare
Vă ning pe creștete văpaia,
Rugați-vă și pentru-acei
Cari-au căzut la Turtucaia.

ALARMĂ

Iunie 1917

Cuprins al Moldovei, te'nfășură iar
În nimbul de raze-al trecutelor glorii
Că neamuri dușmane'ți sosesc la hotar,
Și vin tumultoase ca norii.

Se'nvăluie-Apusul de oștile lor,
De tunuri, de cai și de arme...
Năvalnic pătrunde cumplitul zăpor
De'ncearcă și munții să-ți farme.

În urmă-le, cerul e-o mare de foc,
Și'n cale, pământul, ruină;
Se tângue codrii de-atât nenoroc,
Și apele plîng și se'nchină.

Ascultă, ce groaznic se-mprăștie'n vînt,
Ca'n ceasul din urm'al pierzării,
Muștrări dureroase din orice mormînt,
Din toate-adîncimile zării...

Rătează-ți, ca'n vremuri, podoaba de ulmi
Cu negrele coame de muguri,
Și'n nopți fără lună, pe tainice culmi,
Aprinde străvechile-ți ruguri.

Și glasul de bucium străbată pe văi,
Suspînul de flacări să-și poarte,
Să dea zbor de trăsnet copiilor tăi
Cu vraja chemării de moarte.

Să crească prin codri, pe margini de stînci,
Prin cetini, pe vîrfuri, arcașii
Cu pletele crețe și ochii adînci
 Cum cresc, în povești, urieașii.

Ai luptelor crainici, Codrenii cei crunți,
Prin larma vulturilor treci-i:
Să vie din Nistru, cu fulger pe frunți,
 Hotinul, Soroca, Tighecii...

Să cînte răzășii, în val viforos,
Prin largul Sucevei, pe uliți;
S'alerge călării din Țara de Jos
 Cu albe talazuri de sulți.

Din tainice-adîncuri, adună-ți, noean,
Puterile'n veci trăitoare, și-aține,
Cu inimi de vultur, în șuet de-orcan,
 Dușmanilor, calea spre tine...

Năprasnic, isbește-i din goană cum vin,
Și'n iureș de viscol, i'nfrînge...
Înalță mormanele dela Cosmin,
 Și'ngrașă-ți pămîntul cu sînge!

CU RAMURI NEGRE

Februarie 1917

Mai vin'odată, primăvară,
De-așterne luncile cu flori:
Să-mi treac'aprinșii luptători
În magic sunet de fanfară.

Adună-ți apele prin văi
Și crește-ți iarba pe câmpie:
S'alerge'n sbor de vijelie,
Talazuri mândre de flăcăi.

Și pânza norilor o strânge:
Să vadă soarele din cer
Cum fug ordiile și pier
În matca Dunării de sânge...

Și-apoi, ne'nvinșii sulițari
Sub bolta codrilor i-adună,
Și tainic fruntea le'ncunună
Cu ramuri negre de stejari.

ÎN ORA PLECĂRII

Mai 1917

Când tremură stelele'n cer,
Și frunza de plopi se frământă,
Și-adâncul isvoaretor cântă,
Și codrii sunt plini de mister;

Ne'nvins de puterile slovei,
Mă chinue-un groaznic fior:
Depart de tine-am să mor,
Pământ fermecat al Moldovei!

PENTRU ȚARĂ

1917

Căzut în șarja crunt-a vijeliei,
Rămâne-n largul câmpului, stingher,
Culcat așa, cu fața către cer,
În cel din urmă spasm al agoniei...

Și tot mai rar, din larma bătăliei,
S-aud chemări de trâmbiță și pier...
Și câteodată, fulgere de fier
Brăzdează scurt ponoarele Chindiei...

Deasupra lui, pe-aripi de vânt s-adună
Un pâlcc de corbi, și văile răsună
Și plâng amar de-al pradei croncănit...

Iar peste zări... într-un cătun... o fată...
Cu ochii triști și fruntea-ngândurată,
Rămâne-n drum privind spre răsărit...

RUGĂCIUNEA OSTAȘULUI

Iulie 1917

Stăpân al veciei, al lumilor Tată,
Cu haină de ceriuri și fruntea'nstelată,
Prin slăvi și pe-adâncuri, a toate puternic,
Viețelor noastre blajin vistiernic...

Tu crești frunza'n codri și iarba pe șesuri
Și cârdul de vulturi și droaia de presuri;
Tu năruie furtuna pe crestele mării
Și'nalți curcubeul în taina'nserării;
Tu pui munți de flacări pe zarea senină
Și noaptea'ntuneric și ziua lumină;
Tu pui apa'n nouri și focul în soare
Și cântec în unde și miros în floare;
Tu pui lemnu'n arbori și crinii pe luger
Și grâul în spice și laptele'n uger:
Ascultă-mi cuvântul, de-apururea Bune,
Tăria credinței în suflet îmi pune,
Și'n ochi, pune-mi fulger aprins în mânie
Și trăsnet în glasu-mi și'n braț vijelie!...

Cu ploaia și vântul, mă chiamă de-aproape
Prin jalea de buciom, strămoșii din groape;
Cu voci mânioase mă'ntreabă, Părinte,
Ce neamuri streine pășesc pe morminte
Că peste țărâna odihnei i-apasă
Și somnul veciei ticnit nu le lasă;
Și larma de glasuri se zbate și plânge,
Și vântu-i de pară și ploaia-i de sânge...

În iureșul aprig al luptelor du-mă,
Chemările milei în piept îmi zugrumă,
Să trec furtunatic ca dus de Rusalii,
Prin iadul de tunuri, de puști și mitralii;

Blestemul pierzării cumplit să mă poarte,
Să nu știu ce-i viața, să nu știu ce-i moarte,
Prin grele talazuri de sulii aprinse,
Cu creștetu'n flăcări și brațele'n tinse;
Și pasu-mi prin taberi dușmane să'nnoate,
S'alung în risipă fugarele gloate
Pe câmpuri de groază, prin văi, peste râuri,
Ca pleava mânată de vânt, în pustiuri!...
Și-apoi, într'o seară, Tu, Doamne, mă lasă,
Cu gându'n lumină s'alerg înspre casă;
Purtându-mi în suflet iertările urii,
Să văd satul nostru din preajma pădurii
Și streășina largă, cu stâlpii de-afară,
Cu tainice cuiburi și plopii la scară;
Să văd, peste vale, podoaba câmpiei
Și turmele'n crânguri... și ochii Mariei!...
Să văd iarăși hora de cântec și glume,
Și'n luncă părăul cu apele'n spume...

Iar dac'o fi scrisul poruncilor Tale
Să mor în vârtejul de foc și urale,
De cum voiu cunoaște că viața-mi se curmă,
Spre Tine'ndrepta-voiu suspinul din urmă,
Să'ngădui, când vraja câmpiilor tace,
Să cearnă pe chipu-mi eternica pace...
Și'n sunet de arme, de lănci și bai'nete,
În ropot de-asalturi și svon de trompete,
Pe leagăn de gladeși, cântând mă vor duce
Cu fața'n albastru și mânilor cruce...

Și cât va trimite cu Dunărea 'n mare,
Fanfara de cetini, Carpații din zare,
Dormi-voiu sub paza hotarelor mele,
În plânsul de codri, cu lacrimi din stele!

TREI IERARCHII

Iunie 1917

Scăldată'n aur, Trei Ierarchi plutește
Pe deal, în slava razelor de soare;
Și peste mii de turnuri, strălucește,
Ca printre stânci, un munte de ninsoare...

Cu fiecareă peatră'și mpletește
Trecutul sfânt, a visului splendoare,
Și din adâncul vremurilor, crește
Spre noi, credința'n veci biruitoare...

Și'n jurul ei, pe străzi, aleargă'n goană
Norodu'nvins de-a traiului prigoană...
Și'nnoată'n praf și sbârână ca stupu':

Un neam întreg, cu sufletu'n ruine...
Suntem străini, străini suntem de tine,
Altar măreț al lui Vasile Lupu!

UNUI VITEAZ

Ianuarie 1917

În graiul tău sunt flăcări, nu's cuvinte,
Și detunări, și strigăte de-asalturi,
Și dungi de foc aprinse din înnalturi,
Și buciurn trist, fugarnic pe morminte...

Și-mi spui de smei crunți dela hotare,
De cum se luptă'n sbor de vitejie,
Și de dușmani, de neagra lor trufie,
Și de fiorul mândrelor fanfare...

Copil viteaz, cu sufletul de pară,
Plecat mereu pe fulgerele'n goană,
Tu porți în ochi a Patriei icoană,
Și'n glas, cumplita dragoste de țară...

Pierdut în visul zilelor senine,
Simțind ce dor sălbatic te vrăjește,
Un singur gând amar mă chinuiește:
Că nu pot fi alătura de tine!

ZADARNIC

Aprilie 1917

În vârful culmii tună glas de bucium;
Cu grai măreț ca de fanfară spune,
Sub cer albit în licăriri de stele,
Un basm trăit în vremile străbune...

Zadarnic strigi semnal de vitejie,
Trezind din somn mâhnitul codru verde,
Nu mai sunt inimi vrednice de glorii;
Pe zări pustii chemarea ta se pierde.

VĂ STRIGĂ OLTUL

Iași. Decembrie 1917

Mânați-vă spre Milcov pădurile de ulmi !
Mânați-vă furtuna de sulii și de flinte!
Mânați-vă noianul de vulturi de pe culmi !
Mânați-vă spre Milcov cenușa din morminte!

Că Oltul prins în ura noroadelor de pradă,
Cu strigăte de-alarmă talazurile și frânge,
Și'n jurul lui se'nalță, din munții de zăpadă,
Spre ceriuri, plânsul tainic al florilor de sânge.

NĂDEJDEA NOASTRĂ

Pace. Septembrie 1918

Nu plânge tu, copilul meu, nu plânge,
Să nu-ți umbrești seninurile-albastre;
Dar în zăporul volburii de sânge,
Păstrează'adânc rușinea păcii noastre...

Din visul roș, în care se răsfrânge
Noean de doruri, lacrimi și dezastre,
Și'n glas de jale, cânturile'și stânge
Și marea'n larg, și culmile sihastre,

Adună-ți crunt durerea fără nume,
Ce va sfărma din temelii o lume,
În clipa furtunatec'a dreptății...

Și'n suflet crește-ți veșnic aurora:
Tu ești nădejdea noastră a tuturor,
Și îngerul cumplit al judecății!

JURĂMÂNTUL REZERVISTULUI

Pace. Octomvrie 1918

Copiii mei, vă leg cu jurământ:
Să n'aveți loc în larguri de pământ,
Să nu v'atingă razele de soare,
Să nu v'adoarmă apa cântătoare,
Să nu vă chieme pasările'n lunci,
Să n'auziți a stelelor porunci...

Viața'ntreagă pururi să vă fie:
Furtună, trăsnet, arșiți, vijelie...
Să nu vă'ncerce nici un vis de dor,
Să nu simțiți al dragostei fior:
Cât marea noastră falnică va plânge,
Și zarea'n munți va fi noean de sânge !

ADUCEȚI-V'AMINTE!

Copiilor noștri

Decembrie 1918

Voi ați văzut năvala prădalnicelor fiare
Din stuhurile negre, trecând peste morminte,
Cu ochii de văpaie și sângele pe ghiare...
Aduceți-v'aminte !

Voi ați văzut, în roșul sălbatic a'nserării,
Purtându-și desnădejdea cea fără de cuvinte,
A mamelor convoiuri, ca valurile mării...
Aduceți-v'aminte!

Voi ați văzut, prin slavă, lunaticele fumuri,
Urcate din ruina locașurilor sfinte,
Bătrânii arși de lacrimi, copiii morți pe drumuri...
Aduceți-v'aminte !

Când veți porni rășboinici, spre nouile hotare,
Cu gândurile'n clocot și sufletul fierbinte,
În trâmbițe de-alarmă și'n viscol de fanfare...
Aduceți-v'aminte!

ÎN VRANCEA

1919

Tăceți, că iarăși a'nceput
Să plângă doina sus, în munte,
Prin jalea baciului bătrân
Cu părul alb căzut pe frunte.

Voi doar cunoașteți chipu-i stâns
Și ochii duși, de cari tremuri
Ca de-un noian de suferinți
Cules încet, în zbor de vremuri.

Privind în ei am înțeles
De ce cântarea lui te sacă:
Se zbate-un dor înăbușit
Făgaș prin suflete să-și facă.

Rămân pe cale, și-mi răsar
În gând strămoși cu grai de-aramă,
De câte ori măhnitu-i viers
Pe larg de codri se destramă...

Tăceți, că nici nu mai clipesc
Depart, ulmii, în prăvaluri;
Și zvonul apele'și opresc
Și'ntind spre el urechi de valuri.

LOGODNICA LUI VIFOR

1919

Dorm stelele toate, și bolta'i senină,
Doar singură luna din zările-adânci
Resfiră pe dealuri un giulgi de lumină,
Și vântul prin erburi uscate suspină,
Iar Nistrul izbește cu furie'n stânci.

Prin văi, peste lacuri cu apele-albastre,
Palate de neguri, fugarnice cresc...
Se duc să se fărme de crânguri sihastre,
Umplând tot cuprinsul cu scări și pilastre:
Ruine, ce'n largul de șesuri plutesc.

Ca straj'a durerii, în veci ne-împăcată,
Ce'și cheamă zadarnic pierdutul norod;
Un turn fără streșini, cu poarta sfărmată,
Ridică spre ceruri o cruce-aplecată,
Si luncile'ngână cântări de prohod...

Depart, spre Țara Tătarilor, unde
Stă Hanul în cuibu-i clădit între mări,
Și hoardele roșii, la greu își ascunde,
Noean de văpaie văzduhul pătrunde:
Pădure de flăcări, pe'ntinsul de zări.

Alearg'ntr'acolo, cu valuri de spumă,
Bătrânul hotarnic, și'n cântu-i barbar
Ca plânsul pădurii învinse de brumă,
E glas de răsboinici ce'n văi se zugrumă
Când buciumul sună pe culmi, la hotar.

În preajmă-i, suspinul de lunci contenește,
S' așterne tăcerea sub vâl străveziu,
Și numai arare prin aer svâcnește
Un freamăt de arme, dar nu se zărește
Nici semn de vieață, pe șesul pustiu...

Aproape de Nistru, deodată răsare
Un mândru răsboinic, cu-armură de fer,
Și calu'și ndreaptă spre codrii din zare;
De ropot sălbatic pustiul tresare,
Și-un murmur de șoapte se'nnață spre cer.

Dând frâele'n paza oblâncului rece,
Din pinteni și-îndeamnă tovarășul bun;
În juru-i câmpiea, cu plâns îl petrece,
Și fulgere joacă pe dânsul, cum trece
Prin razele lunii, în sboru-i nebun...

Plecat peste coamă, cu brațele'ntinse,
I-e cremene zarea, și coiful amnar;
Sub el, adunându-și puteri necuprinse,
Cu ochii de pară și nările-aprinse,
Plutește ca'n visuri, cumplitu-i fugar...

Din pâlcuri de sălcii cu crengile rupte,
Ce'i turbură calea, din umbrele lor,
Se'ncheagă vedenii cu fețele supte
Și fug îngrozite din câmpul de lupte
Ca'n clipele oarbe de jaf și omor.

Dar el tot mai aprig spre codru s'avântă,
Și-a coifului raze mai tare'i sclipesc,
Și loziea'n urmă-i bocind se frământă,
Cu glas de litanii rogoazele'i cântă,
Și urlete-amare din stuhuri pornesc...

Și'i tot mai aproape...îi pare că vine
Pădurea spre dânsul, din crengi fluturând:
Armie de sulii pe-un câmp de ruine
Din care se'nnață noean de suspine
Să'ntunece-avântul aprinsului gând.

Sub bolți mișcătoare, năvalnic străbate
Prin larma de glasuri ce'l cheamă'napoi...
Și codru'l primește cu brațe de frate,
Îl farmecă șoapta de valuri spumate
Și plânsul haotic de veștede foi...

Pe stâlpi de'ntuneric, pădurea'și răsfață
Cumplitele-i turnuri prin cari-au rămas,
Doar vântul sălbatic, cu aripi de gheață,
Chemarea lunatec'a Toamnei în ceață,
Și buhnele sure, să'și afle popas.

Și noaptea, de tainice graiuri e plină...
Vorbesc numa'n șoaptă, de par'că se tem,
Ai codrului sfetnici: arțarii suspină,
Se tângue ulmii cu foi de rugină,
Și teii oftează, și paltenii gem.

Din scorburi uitate prin fagii în dungă,
Vibrări de-alăută pornesc către văi...
Fugare, sub streășini de ramuri s'alungă...
Încearcă zadarnic...nu pot să s'ajungă...
Și mor ostenite pe trudnice căi...

În larg de poene, pe unde coboară,
Prin gladeși, argintul cel fără de preț,
Șiraguri de iele săltând se strecoară,
Cu-a ochilor vrajă cuprinsu'n fioară,
Și cheamă pierzării pe orice drumeț.

Ci dânsul aruncă priviri oțelite
Și fulger'asupra cumplitului joc
În care plâng patemi în veci ne-împlinite...
Din luciuri de zale, din sbor de copite,
În urma lui tremur'pârae de foc...

Arareori calea-i ușor se pătează
Cu flori de lumină căzute pe prund...
Șin taina pădurii, fugarul nechează...
Prin negrele-ascunsuri chemarea-i vibrează,
Și mii de fanfare grăbite'i răspund.

Deasupra-i se clatin'a teilor flamuri...
Și triste vedenii: vampiri, lilioci...
Își fâlfâe'n juru-i potopul de neamuri,
Îi sboară pe-aproape, se sbat printre ramuri,
Pe-obraji atingându-l cu-aripele reci.

În urmă-i, a jale s'adun'viforoase
Oftări sugrumate, de voci cari mor...
S'ațin după dânsul, în copci tumultoase...
Plutesc peste măguri, pe culmi lunecoase...
Și iarăși se nărue'n văi de pripor...

Din calea pustie pe care se duce,
Ca'n visuri de groaz'al stihilor sol,
Pe-un còlnic înnalt se desprinde-o răscruce ;
El stă, nu mai știe pe unde s'apuce,
Și-o clipă rămâne cu ochii în gol.

Din tainice'ntinderi pădurea vuește
Cum plâng fără preget nahlapii pe mări,
Și calul a spaimă, din drum se ferește...
Urechile-i agere'n vânt își ciulește
Privind în adâncul de negre cărări.

Poteca din mijloc, fantastic răsună...
Talazuri de frunze se'nnalță, plutesc...
Și'n bolta-i de frasini, coboară din lună
Un scul de văpae...prin crengi se'ncunună...
Și-a razelor sumbre sclipiri se-mpletesc.

Și'n clocotul aprig de ramuri, s'aprinde
Și-alunecă'n noaptea cea făr'de sfârșit,
Un chip de fecioară, pe care nu'l prinde
Vultoarea din codru, și nici nu'l cuprinde
Cu ghearele-i negre, noeanul cumplit...

Vedenie sfântă, solie fugară,
Plutește'n vârtejul adânc și pustiu...
I-s ochii de sticlă, și fața de ceară,
Pe buze surâsu-i stă gata să pleară,
Și'n toată făptura-i nimic nu e viu.

Cu vinete fășii, un nor de mătasă
Tivit cu lumină de stele și flori,
Î'nfășură trupul în vâl de mireasă,
Cum numai în visuri apare-o crăeasă,
Când cerul se scaldă'n văpae de zori...

Ca'n farmece, vântul oftările'și stânge,
Și voci turburate se duc și revin...
În fiecă arbor, o harfă se plânge...
Și plânsul, în șopot de val se răsfrânge...
Și'n oricare frunză, adoarme-un suspin...

S'apleacă spre Vifor...și dânsul o vede,
Și frâele'i scapă din brațul desprins;
Privește sălbatic... și ochii nu'și crede...
În scări se ridică...spre ea se repede...
Cu mânilen'tinse și graiul aprins :

„Iubita mea, din largul câmpiilor tatare,
De peste munți de flacări, de sgură și de fum,
De unde Crâmu’și scaldă pustiurile’n mare,
Sosesc în așteptarea minutului de-acum.

Prin lozii fără margini, pe șesuri blestemate,
Prin ape nesătule de sânge și noroi,
Pe trudnice meleaguri, de trăsnet detunate,
Mă poartă’n goană dorul, prin negură și ploii,

Și codri’n cari veșnic lumina nu pătrunde
Și duhuri rătăcite se tângue și plâng,
Și’n fiecare paltin un dușman se ascunde,
Trecutu-i-am, o clipă la pieptu-mi să te strâng.

Și Nistrul furtunatic, cu spuma peste maluri,
De iureșul pierzării crezându-mă fugar,
Urcatu-și-a năprasnic armii-i de valuri,
Dar ca să mă oprească, cercat-a în zadar...

Și tu mi-alergi din cale, cu gândurile-aiurea ,
Și făr’de nici o vină, durerilor mă lași,
Ca jalea să mi-o plângă, lunatică, pădurea,
Și apele pe vaduri, și vântul pățimaș...

Iubita mea, n’ai teamă, sălbatica mulțime
Topitu-s’a de-un platoș: al celui ne-adormit;
Și tot Bugeagul este noean de țintirime,
Și Nistrul, spre Cetate, de leșuri e podit.

Ordie fără număr, năvalnicele roiuri
Cu sulii otrăvite, pe caii ne’nșeoți,
Cum Primăvara’și mână zăpoarele de sloiuri,
Trecuse peste Nistru, de sânge’nsetoșăți...

Când am ajuns la Lipnic, pe drumurile'nguste
Să nu ne simt'ortacii trămiși de Maneac-Rà,
Vueau în depărtare ca norii de lăcuste,
Și-al taberelor ramăt, în cer se ridica.

Și nu știeam, e marea cu valurile roșii
Ce'și poartă peste lume talazu'nfurieat,
Ori pe țărâna'n care ni s'odihnesc strămoșii,
Tot eadul, din adâncuri de foc, s'a revărsat.

În zări, cât prinzi cu ochii, plutea măreț, în slavă,
Munți albi de fum; și'n taina poruncilor domnești,
Pe căi ascunse'n umbră, soseau făr'de zăbavă
Trămișii, să ne ceară și să ne-aducă vești...

Ca lupii strănși de viscol, mârzacii s'aruncase
Pe câmpurile noastre, și până-n Prut s'au dus
Să'nnațte iar movile de scrum, în loc de case...
Și n'a rămas un suflet, de dănșii nerăpus.

Și'n tabere-adunat-au cu grij'apoi dobânda
Averii noastre: turme, cirezi și herghelii;
Și robi, o țară'ntreagă, ce'și așteptau osânda:
Femei cu prunci în brațe, și tineri, și copii.

Și-acum își trămisese iscoadele să vadă
Pe unde-ar fi mai lesne de sus la matca lor,
Spre taince-adăposturi, atât noean de pradă,
Și mai apoi pe-ascuns de-al Nistrului zăpor.

Dar noi eram aproape, și Mârzea ne vestise
Că oștile Sucevei, cu Bòldur au sosit,
Și douăzeci de stoluri, spre Nistru se pornise
Cu caii de căpestre...și gata de lovit...

Dar cine-ar ști să spue ce-a fost, când din adâncuri,
Sutașul dela Dorna, din buciume-a tunat,
Și ne-am svârilit pe dânșii, cu frâele pe-oblâncuri,
Că din afund, pământul întreg s'a clătinat.

Și'n urletul năprasnic, în volbura nebună,
Ce este vrednicia avui noroc să'nvăț,
Când am văzut cum vine, ca plopul în furtună,
Cu paloșul prin nouri, aprinsul Cărăbăț...

Și peste ei, prin Nistrul bătut de vijelie,
Pe valuri încrunate de-al luptelor păcat,
Pătruns-am viforatici, în groaznica pustie
Din țarmurile mării, spre Crâmul spumegat...

Cum numai potârnichea mai știe să-și ascundă
Pe miriști negre puii, când uliul i-a zărit,
Așa mârzacii sprinteni, cu soarele pe bundă,
Prin lozicia din stepe, ca fumul s'au topit.

Și'n noapțile de pază, nu se vedea scântee,
Și nici un glas, o șoaptă, un zvon nu răsuna
Pe'ntinderea de smârcuri, de cătini și bordee,
Pe care duhul morții stăpân de veci era.

În funduri de gheenă, se vor fi-ascuns Nogaii
Că'n van am prins din iureș ținutu'n lung și'n lat...
Și'ntr'un apus de sânge, opritu-ne-am, și caii
În apele de pùrpur din Don i-am adăpat...

Iubita mea, stau marturi și soarele și luna
Și cerul alb de stele, că pururea mi-ai fost
În neagra depărtare, și zi și noapte'ntr'una,
Visărilor tovarăș, durerii adăpost.

Ți-aduci aminte clipa când am pornit, știi bine
Ce dornică la pieptu-ți m'ai strâns cu drag, și-atunci
Luceferii din zare s'au închinat spre tine,
Și vântul sărutarea ne-a dus-o peste lunci...

Vesteau cocoșii taina sfârșitului de noapte,
Și zorii de pe dealuri pornise către noi,
De prin livezi, mireazma pometurilor coapte...
Când ne-a trezit chemarea de bucium, din zăvoi.

Și uită-te, năframa ce'n iureș am legat-o
La steagul meu, și veșnic prin oști a fâlfâit
Pe miile de sulii...tu singură mi-ai dat-o,
Când plopii din grădină, cântând ne-au logodit...

Iubito"...Dar noaptea din paltini slăbește,
Și-un val de lumină străbate prin bolți...
Pe tainice-adâncuri, fantastic sporește,
Și-n sbor de văpae, cununi împletește
Pe gladeșii negri și'n ulmii involți.

Deasupra cărării vibrează o maramă
Țesută pe frasini, cu fire de-argint...
Și raze fugare din zori se destramă,
Prin foi ruginite, pe trunchiuri de-aramă,
Și'n umbra străveche de-adânc labirint.

Din tot răsăritul, se'nvăluie-o mare
De purpur, pe coama pădurii...și mor
A vântului plângeri, că nu mai tresare
Nici frunza mărunță de plopi...și dispare,
Ca luna, și chipul de taină și dor...

Trezit ca din visuri, lunatic s'aruncă
Din margini de codru, spre larg de câmpii,
Mânat de-a'ndrăgirii cumplită poruncă,
De vâjie'n urmă-i arțarii din luncă,
Și'n cale'și stârnește ecouri pustii.

Fantastice pale de ceață'ncunună
Și culmile'n zare, și lozia'n văi...
El zboară...de ropot, văduhul răsună...
Și valuri de raze, pe coif i s'adună,
Și zeaua-i răsfrânge noean de vâpăi...

Pe miriști de foc, peste țarini, grăbește
Spre turla surpată, cu zidul pornit...
Și printre mormane de scrum se oprește...
Cu ochi de'ntuneric, în juru-i privește,
Și chipu-i rămâne de jale-mpetrit;

Tot satul e-o spaimă de negre morminte,
Cenușă purtată, ici-acolo, de vânt...
Din vieța străveche-a pornirilor sfinte,
S'aud, în răstimpuri, amare cuvinte:
Semnaluri de-alarmă, cumplit jurământ.

Coboară pustiul din tainice locuri
Să'ngroape'n adâncu-i atâtea cântări...
Și numai fântâna rămasă'ntrre focuri
Se'ngână cu apa din arsele scocuri...
Și plopii înalță rugi triste, pe zări...

Spre curțile albe, prin lozii se'ndreaptă
Cu inima strânsă de-un trudnic fior...
Ajunge, dar nimeni în prag nu'l așteaptă:
Nici strângeri în brațe, nici vorba'nțeleaptă,
Nici svon de săruturi, în colț de pridvor.

Tăcere și groază pustie și-adâncă...
Doar pomii, cu glasuri de toamnă, bocesc...
Și turnul stă gata să fulgere încă,
Străjer al atâtor creneluri de stâncă
Prin cari lungi coame de pir se-mpletesc...

În taina grădinii, tufișul se sbate,
Și soarelui fața și-arat' un moșneag:
Pășește cu teamă, prin erburi străbate,
Ducându-și povara vieții în spate,
Sălbatic și gârbov, plecat pe toeag.

În ochi poartă vraja cumplit'a'nserării,
Și chipul îi este de spaimă brăzdat,
Și buzele'i tremur' în jalea pierzării...
Doar barba și părul, ca spumele mării,
Din alb de zăpadă, cu nimb l-a-mbrăcat...

S'apropie'n taină de Vifor, și-odată
Se'nalță de mijloc, privește la el
Aprins de mânie, cu fața'ncrunțată...
Și dreapta și'o ține mereu ridicată,
De seamănă'n toate cu sfinții la fel:

-,V'ați dus ca vijeliea, purtați din zare'n zare,
Și vetrele bătrâne urgiei le-ați lăsat:
Credeți că vieța voastră e fără de păcat,
Și sufletul vă este cunună de altare.

Voi nu mai faceți cruce când toacă de utrenii,
Și posturile toate nu le țineți și vai!,
Când cerul va trimite, nu Unguri și Nogai,
Ci deavolii din tartar, și eazme, și vedenii,

Din truda frunții noastre, din tot ce-aveam pe lume,
Din staulele mândre, te uită ce-a rămas...
Pe casele'n ruină sunt locuri de popas
Pustiului amarnic și jalei fără nume...

De nu era nepoata Mariea, măi băete,
Prin foc treceau și turnul, și curte, și altar;
Să n'aivă Logofătul sălaș de gospodar,
Acum, când eara vieții de mult i-a nins în plete”.

-„Mariea!”... - „Taci și-ascultă, că nimeni vrednic nu e
S'o cheme-astfel, ci numai când clopotele plâng,
Și candelile-albastre la Precista se stâng,
Cântările de preoți doar numele să-i spue...”

Trecuse multe zile, și'n matca Sihăstriei
Soseau din codru zorii ca'n vis, era'ntr'o luni,
Când ne-am trezit în vale cu'n roi de căpcăuni
Călări pe cai mai strașnici ca arșița pustiei:

Veneau depela Unguri, de peste culmi, și'n bice,
Pe drumuri tănuite, grăbiți, duceau cu ei
Cirezi întregi de pradă, și-o ceată de femei
Să fie roabe'n țara Ghereiului ferice...

A fost prăpăd în satul de lângă eaz, ocară:
Nevestele, cu pruncii, pe crâng au năpustit
Spre inima pădurii, și ei s'au repezit
În urma lor, și cerul a sângerat de pară.

Cât vezi că este bolta de-adâncă și senină,
Era o mare'n clocot, de flacări și de fum;
Și focul aprinsese și paele din drum
Și'n deal ardeau, la schituri, și pomii din grădină...

Ca grindina purtată pe-aripi de vijelie
Când cerul se destramă, de fulgere brăzdat,
Din vale, dela șipot, urlând s'au aruncat
Spre zidurile noastre, năvalnica ordie.

Stătuse slujitorii ca vulturul în munte
S'oprească la creneluri pe spânii făr'de legi,
Dar ce puteau să facă o mână de moșnegi
Puhoiului de fieare sălbatice și crunte!

Sărit-au peste ziduri...și grelele zăvoare
Le-au smuls de pela turnuri...și-al stepei furnicar
Năval'a dat pe scară...și'n ușa de stejar
Au și'nceput să sune cumplitele topoare...

Cu sufletu'n văpae, cu inima'ntristată,
Stăteam legat alături, și eu și slujitori,
Și-ași fi voit mai bine să mor de-atâtea ori
De câteori din stinghii sărea câte-o bucată.

Zadarnic peste dealuri pe culmi, cât ține zarea,
Cercam din ochi adâncul să văd de nu ne vin
Cumva oștiri de-a noastre, că'i numai cer senin
Și focul care'n larguri roșise depărtarea...

Prin ușa sfârâmată, priveau râzând sălbatic
La fetele din casă, lunatici, poftitori...
Și se'ndesau orbește să treacă prin ușori,
Cu gurile deschise și ochii de jaratic...

Și-atunci...Părinte-al lumii, deapururi slavă ție,
Fii veșnic în lumină, că m'ai învrednicit
La marginea vieții, să văd că n'a pierit
Din sufletele noastre, ne'nvinsa bărbăție!

Spre tine codrii tainic adâncul să'și frământa
Și apele să'nalțe șivoele pe stânci,
Să buciume furtuna prin peșterile-adânci,
Și'n trâmbițe de cetini mărirea să ți-o cânte!...

Nici groaza vijeliei n'a fost cândva stăpână
Pe praful depe drumuri, așa precum a fost
Pe procleții năvalnici, Mariea'n albu-i rost,
Când a pășit spre dâșii, cu paloșul în mână.

Cădea potop de raze din toată slava, râuri
Pe chipul ei, pe-armură, pe coifu-i: am crezut
Că'i însuși Sfântul Gheorghe, așa cum l'am văzut
În visurile mele, cu scorpia'n pustiuri.

Și numai Cerul singur îi dase-așa putere,
C'au stat, pierduți de spaimă, sălbatecii mârzacii...
Și-asupra lor, năprasnic, prin ramuri de copaci
Sburau în mii de țândări aprinsele hangere.

Și mâna ei pesemne că nu știea de greșuri,
Că toată lovitura mergea de-a dreptu'n plin:
Era prăpăd, blesteme, scrâșnire și suspin...
Privește, lângă scară, movilele de leșuri!

Urlând ca feara'n codri când viscolul o bate,
Săreau trufași, cu răcnet și'ndemnuri de omor...
Dar ea, din capul scării, din margini de pridvor,
Cu-al paloșului fulger, vârtej îi da pe spate...

Gândindu-se Nogaii că nu pot s'o răpună,
Strigat-au către alții să tragă cu săgeți,
Și din ogrăzi pornit-a scurtarea de vieți
Ca trâmbele de ploae, ca grindina'n furtună.

Ca negura de roiuri, săltând, intrau grămadă
Pe uşă, pe ferestre, prin grinzi, pe-acoperiş...
Din toate numai una, trimisă din tufiş,
Lovit-a pe Mariea...şi-o clip'a stat să cadă.

Cum apa furioasă talazurile'şi duce
Să'nvăluie haotic văduhul pân'la cer,
Aşa svâcnit-au lotrii cu braţele de fer
Şi mii de gheare'ntinse...şi gata s'o apuce...

Dar zările vibrară de freamăt şi de vrajă...
Sosiau chemări de bucium, pe larguri de senin:
Era sutaşul Negre cu oastea din Hotin
În drum către Suceava, să ţie-acolo strajă.

Cântau în faptul zilei răşboinicele graiuri
Cum vor suna şi'n clipa cereştii învieri...
Simţiam crescând în mine scăzutele puteri
Cu magica solie purtată peste plaiuri...

Învinşi de groaza morţii au stat, şi bidiviii,
Cu răcnete de spaimă, nebuni a'ncălecat...
Şi robii toţi, şi prada, zăloage ne-au lăsat
În fuga lor spre Nistru, spre negura pustiei"...

-„Ci spune-mi de Mariea!” - „Pe-un pat de crengi culcată,
La vracii din Suceava, cu Negre s-a pornit...
Dar sufletu'mi grăeşte că dânsa n'a murit,
Şi'n braţele-mi bătrâne, am s'o mai strâng o dată!

Şi'n ţara lui Ştefan!"...„Dar unde'i?" A jale,
Furat de văpaea din doru-i nestâns,
Lăsând frâul slobod, s'aruncă pe vale...
Noeanuri de frunze le spulberă'n cale,
Şi luncile umple de vaer şi plâns.

Tot soarele toamnei de aur se frânge
Pe zeaua-i de-aramă...și'n ropotu-i greu,
Cu arcuri de criță, fugarul își strânge...
Din pinteni îi face izvoare de sânge...
Și'l strigă...și-i cântă...și'l mână mereu!

Câmpii fără margini, poteci solitare,
Grădini părăsite, meleaguri silhii,
Văi netede, miriști, pârae fugare,
Copaci singuratici, movili de hotare:
Se'nvăluie'n goană pe urmele lui...

Privind spre Suceava ce'n zări strălucește,
Din buzele-i arse șoptește-un cuvânt...
Îi pare că-l cheamă...și el năvălește...
S'apleacă pe coamă...armura-i trosnește...
Și pletele negre îi șueră'n vânt.

ROBUL

1919

Când cerul s'aprinde cu flori de lumină,
Și luna'și străbate sihastrele căi,
De-o jale vrășmașă mi-e inima plină,
Și sufletu-mi arde, măi murgule, măi.

Ascultă, ce dornic se tânguie vântul
Că plâng și sgorghinii de brume uscați
Și trist se'nfioară spre larguri pământul:
Doar el îmi aduce răspuns dela frați...

Depart, spre zarea de unde vin norii
Și soarele-adoarme'n noean de văpăi,
Și toamna se'nșiră fugarnici cocorii:
Acolo-i Moldova, măi murgule, măi.

Acolo'și înalță, pe slăvile-albastre,
Carpații, cumplita cetate de stânci,
Cu-armie de paltini, de brazi, de jugastri,
Și tunet de bucium prin peșteri-adânci.

Acolo se'ngână păduri bârlădene
Cu streășini culcate pe tainice văi,
Cu locuri ascunse'n adânc de poene,
Și glas de pâraie, măi murgule, măi.

Acolo coboară, din focul de stele,
Prin colnice negre, vrăjite chemări,
Ce'nvăluie dealuri, pripoare, văcele...
Și gându-ți plutește pe farmec de zări.

Acolo'n podgorii cu cramele pline
De roiuri de fete și svon de flăcăi,
Spumează cotnarul din albe ciorchine,
Și cobzele-adie, măi murgule, măi.

Acolo se'ndoaie, sub raze de soare,
Cât ține-adâncimea seninului cer,
Mănoasele lanuri cu dungi de răzoare
Și spice-aplecate pe brațe de fier...

Vei trece cu mine pe culmi, peste plaiuri,
Prin codri, pe șesuri cu fânul în clăi;
Vom fi noi stăpânii întinselor raiuri,
La Nistrul hotarnic, măi murgule, măi.

Ne-a'nvinge povestea de sălcii rotate
Și murmurul plopilor prinși de fiori
Și taina măiastră de lumi neumblate...
La munți ne vom duce, juca-vom la hori.

Și când, în apusuri, te'i frânge pe cale
De-un viers care vine ca'n ceasul dintăi
Să fulgere'n noaptea simțirilor tale,
Să știi că e doina, măi murgule, măi.

Și-o mândră fecioară, din salba-i de zestre,
Din fluturi de aur, de-argint, va lucra,
Și'n fir de mătasă țî-o face căpestre
Și apă din mâna-i să bei îți va da...

Și-acum, potolite-s și negrele cânturi
Din cortul lui Mengli, și câinii cei răi;
Te-așterne pustiei ca iarba la vânturi,
Și sboară spre Nistru, măi murgule, măi.

VODĂ RAREȘ

1919

Sub bolta de paltini, ea trece cântând
O doină rămasă din timpuri străbune,
Și glasul ei se pierde prin tremur de foi;
E singură'n colnic și soarele-apune:

„Aruncă năframa și părul îți lasă
Năvalnic pe spate: un râu de mătăasă.

Îmbracă-ți cămașa țesută de tine
Cu vrajă din basme și visuri senine.

Ascultă pădurea și dorul ei-alină,
Și patul ei-așterne cu flori de sulfină;

Că luna răsare durerilor tale,
Și plopii ei-or spune că dansu-i pe cale,

Și n'or mai fi lacrimi pe chipul tău galeș:
Frumoasă ca ziua și dragă lui Rareș”...

Cântarea-i adoarme pe raze de-amurg:
Și'n minte mi-apare, cu albă cunună,
Pescarul fantastic, prin codri trecând,
Si'n zare Suceava scaldată de lună.

SIRETULE, STRĂJER MOLDOVEI

1942

Privesc cum luneci pe ponoare,
Prin lunci de sălcii și de ulmi,
Și duci în apa-ți sclipitoare,
Amurgul tainic de pe culmi.

Și cum vrăjești purtând la vale
Cu glasul de privighetori,
Și-adâncul doinelor de jale,
Și veselia dela hori.

Domol, în sbaterea-ți proroacă,
Vultoarea spumelor ți-aduni,
Și-n malul tău și-acum se joacă
Aceleași roiuri de lăstuni...

Depart, cerul se frământă
Într-un apus împurpurat...
Și oameni trec pe drum... și cântă...
Așa de repede-au uitat...

Dar tu, străjer Moldovei noastre,
Culege dorul și mi-l du
Pe coama Dunării sihastre,
Și-n larg de mări, grăește tu,

Și spune-n lumea-nspăimântată
De larma norilor de căști,
Cât sânge cald a supt odată
Nisipul tău, la Mărășești.

SUB CERUL MOLDOVEI

1943

Sub cerul Moldovei de-a pururi senin
Mi-e sufletul liber și gândul mi-i clar
Și tainicu-mi zbugium îl simt tot mai rar
Și visul de soare și farmec e plin,
Sub cerul Moldovei de-a pururi senin...

Sub cerul Moldovei de-a pururi senin,
Din munți pân-în zarea cea făr-de hotar,
Tovarăș mi-e vântul nebun și hoinar
Și doina uitată prin codrii de-arin,
Sub cerul Moldovei de-a pururi senin...

Iar când va fi ceasul să plec dintre voi,
Încet să mă duceți, în carul cu boi,
Pe deal, între plopii scăldați de-asfințit,

Cu-odăjdii de frunze și glasul vrăjit:
Să-mi cânte pe veacuri, fantastic și lin...
Sub cerul Moldovei de-a pururi senin.

MOLDOVA MEA

1955

Moldova mea, tu singur-ai vrăjit
Pe drumul vieții mele călătoare
De când dormeam în codrul nesfârșit
În vis de flori, de cântec și de soare...

Și n-a rămas o rază-n asfințit,
Și nici un zvon în unda călătoare,
Și nici un strigăt de privighetoare
Să nu-mi fi spus că și tu m-ai iubit...

Cînd va suna-ntr-o zi și pentru mine,
Din turla veche, clopotul de-aramă
Și voi porni spre zările senine,

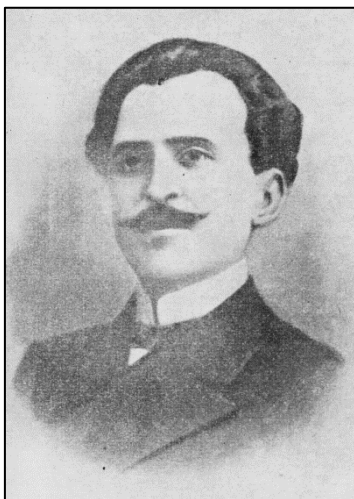
Și de pe cer se va mai stinge-o stea,
Să mă cuprinzi cu dragoste de mamă
La sînul tău cel cald, Moldova mea.

ADDENDA

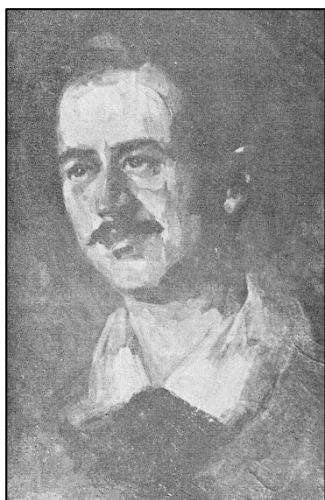
GEORGE TUTOVEANU DE-A LUNGUL ANILOR

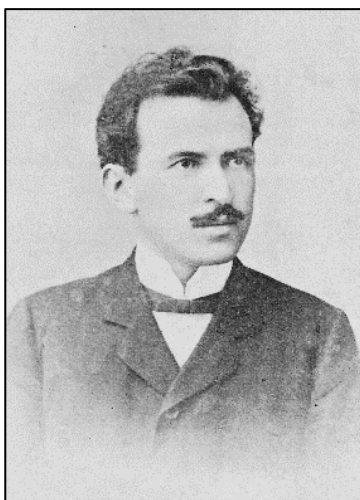
*Elev al Școlii de Inștitutori din
București*

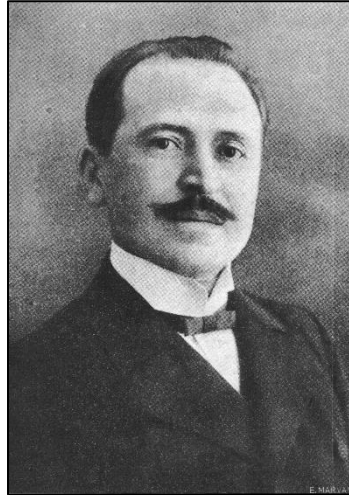
1904

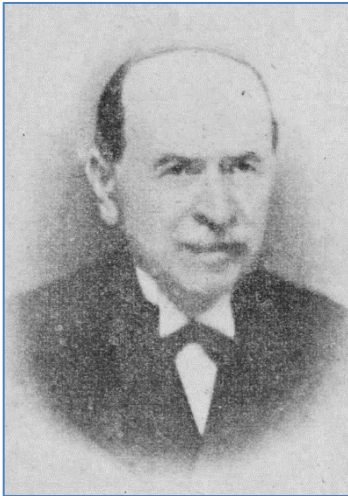
*Portret în ulei de pictorul
D. Hârlescu, 1906*

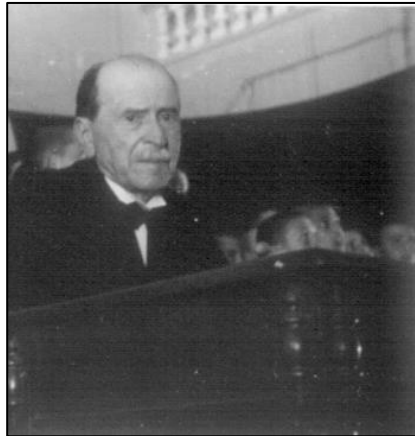
1910

George Tutoveanu în anii „Baladelor”

G. Tutoveanu septuagenar

*Sărbătorit cu prilejul celei de a
70-a aniversări (1942).*

Cu poetul G. Ursu

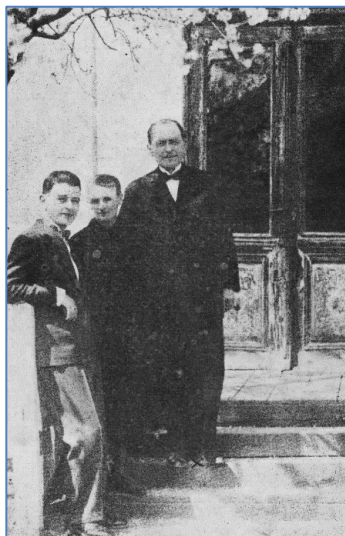

*Cu prietenul său,
avocat C. Dornescu*

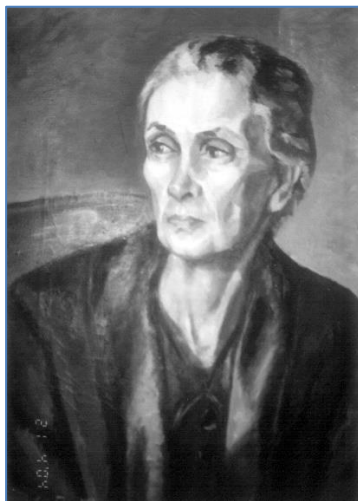

Cu prietenul său, G. Constandache

GEORGE TUTOVEANU ÎN FAMILIE

*Cu soția și cel mai mic dintre fii,
Alexandru*

*Zoe G. Tutoveanu, portret în ulei
de G. Portase, dăruit de
C.D. Zeletin Academiei Bârlădene.*

*Soții Tutoveanu sub migdalul din fața casei lor din Fundacul
Epureanu nr. 41. Construită după 1918, casa se învecina, la
răsărit, cu Școala Normală „Principele Ferdinand”; spre apus,
erau grădina și via.*

În jurul acestei mese din sufrageria casei se reuneau membrii Academiei Bârlădene, în fiecare zi de joi. La dorința poetului, după trecerea sa la cele veșnice, grădina și piese de mobilier au fost vândute de văduva sa familiei George Topală, unul dintre puținii apropiați rămași fideli în anii grei ai senectuții.

Soții Tutoveanu, în mijlocul irișilor din grădina lor.

Grup de familie, în grădină; de la dreapta: G. Tutoveanu, Cecilia Polidor Tutoveanu, Zoe G. Frasin, Ecaterina Ionescu, Polidor Tutoveanu.

Acasă, în august 1938. Pe scaun: Zoe G. Tutoveanu. În picioare, de la stânga: Ecaterina Ionescu, Polidor Tutoveanu, George Tutoveanu, Cecilia Polidor Tutoveanu.

Poetul și nepoata sa, Florica Ionescu Tutoveanu, în grădina de trandafiri din fața casei. În fundal: Școala Normală „Principele Ferdinand”, bombardată în timpul celui de-al doilea război mondial.

*G. Tutoveanu
octogenar.
O ultimă
imagine
(1957).*

*C.D. Zeletin, cu sora sa, Gabriela Dimoftache Sfințeanu,
și cu Elena Monu, pe locul fostei grădini a poetului
(22 mai 2017).*

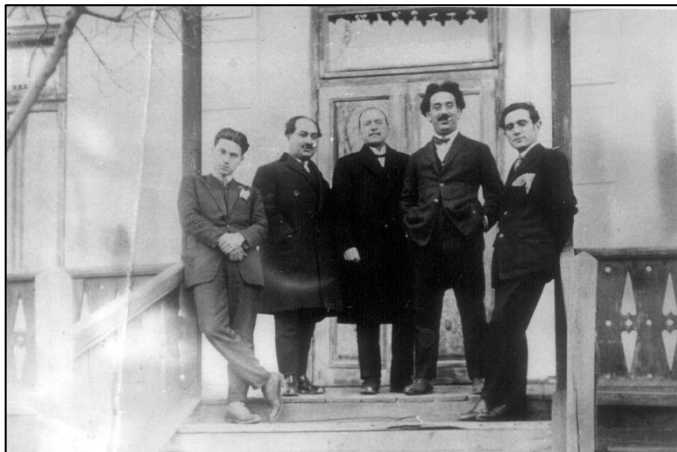
REUNIUNILE „ACADEMIEI BÂRLĂDENE”

În sala de lectură a Bibliotecii, locul unde, sâmbăta, se desfășurau reuniuni ale Academiei Bârlădene. În imagine: G. Nedelea, G. Tutoveanu, N. Bogescu, N. Costăchescu.

Acasă la George Tutoveanu. Pe scaun: Zoe G. Frasin, Florica Ionescu; rândul din mijloc: Vasile Damaschin, Romulus Dianu, Alexandru G. Tutoveanu, G. Tutoveanu, G. Damaschin, Ecaterina Ionescu; în spate: G. Ursu, N. Bogescu, Cicerone Mucenic, I. Iavorschi.

*Nichifor Crainic și Pamfil Șeicaru în vizită la „Academia Bârlădeană”.
De la stânga: Polidor Tutoveanu, Nichifor Crainic, G. Tutoveanu, Pamfil
Șeicaru, Andrei Ionescu (în comunism avea să fie deținut politic și să moară
în închisoarea de la Aiud). Acasă la G. Tutoveanu.*

O ședință la „sediul”, în casa G. Tutoveanu

P. Visocil, Florica Ionescu, G. Ursu, N. Costăchescu, G. Tutoveanu, Ștefan Cosma, Ecaterina Ionescu, G. Ioniță, G. Popoiu
I. Antoniu, Emil Tudor

N. Bogescu, Cicerone Mucenic, G. Damaschin C. Rânzescu G. Nedelea

*O șezătoare a „Academiei Bârlădene”, la conacul profesorului
G. Tașcă de la Pochidia*

*Casa boierească de la Gura Tunelului-Talașmani, comuna Vinderii,
construită pe la 1840 de Iorgu Radu. Începând cu 1920,
proprietarul, Gavril Costache, i-a invitat aici, de câteva ori, pe
membrii cenacului literar al Academiei Bârlădene.*

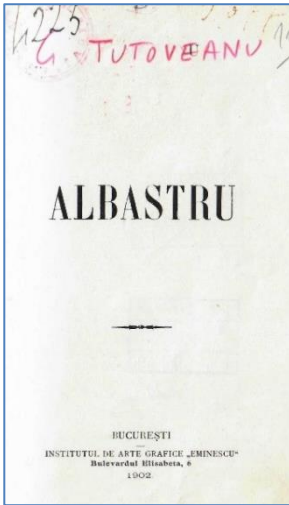

„Academia Bârlădeană”, primită în gara Bălți. În centru, de la stg: G. Tutoveanu, George Pallady (costum deschis) - poet și vicepreședinte al Academiei Bârlădene, între ei poetul Virgil Duiculescu; în stânga lui G. Pallady, medicul-prozator I. Paloda (dr. Isac Weinfeld). Au mai luat parte: prozatorul G.M. Vlădescu, poetul N.N. Lenguceanu.

*Monumentul funerar al poetului,
în Cimitirul „Eternitatea” Bârlad.*

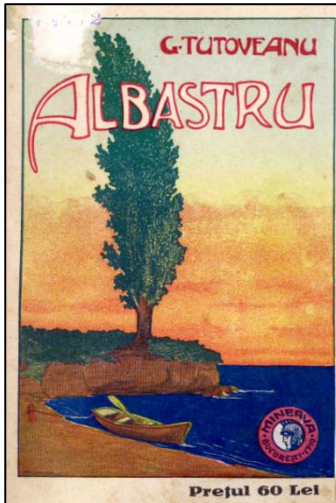
EDIȚII ALE OPEREI

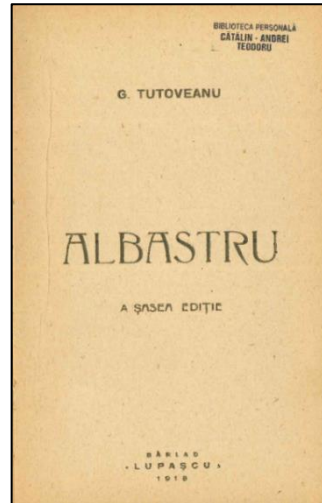
Ediția I, București, Institutul de arte grafice „Eminescu”, 1902

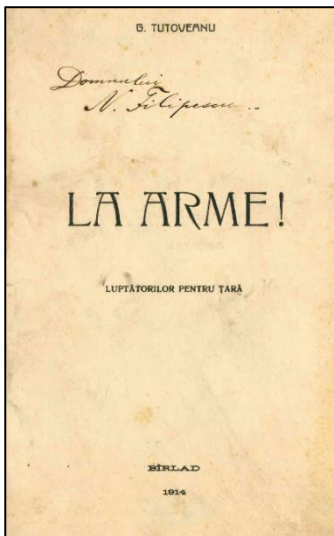
Ediția a II-a, București, Editura Librăriei Leon Alcalay, BPT, nr. 908

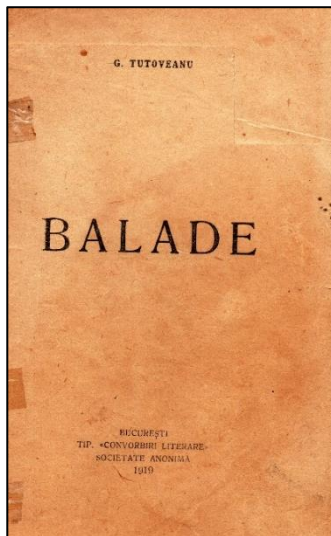
Edițiile a III-a, a IV-a, a V-a, București, Minerva, 1910

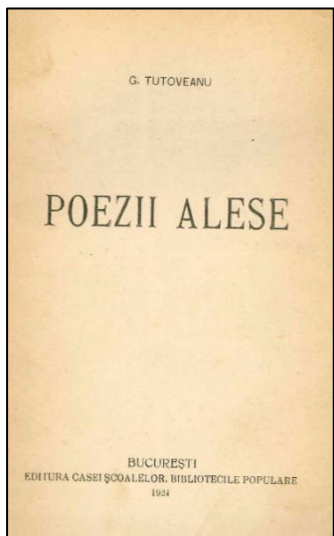
Ediția a VI-a, Bârlad, „Lupașcu”, 1918

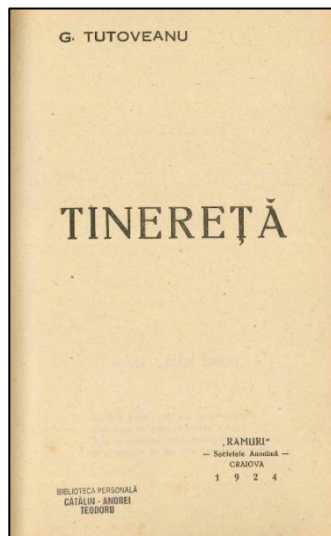
Bârlad, „Lupașcu”, 1914

București, Tip. „Convorbiri literare”, 1919

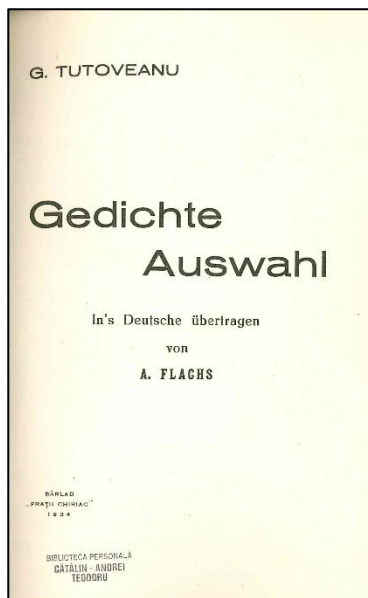
București, Editura Casei Școalelor, 1924

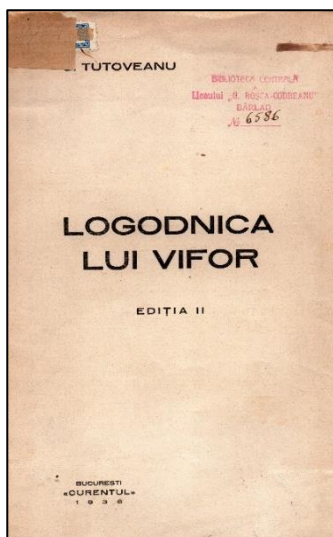
Craiova, „Ramuri”, 1924

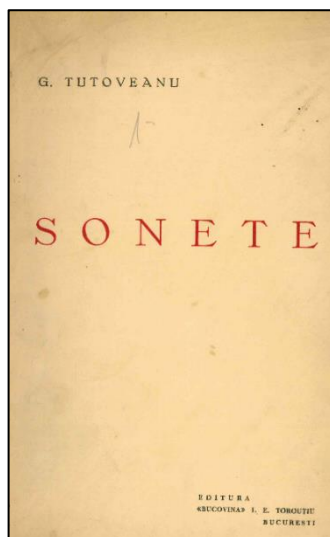
Sibiu, Editura „Asociațiunii”, 1924

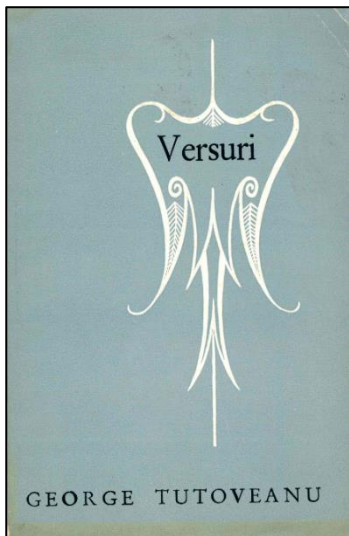
Bârlad, „Frații Chiriac”, 1934

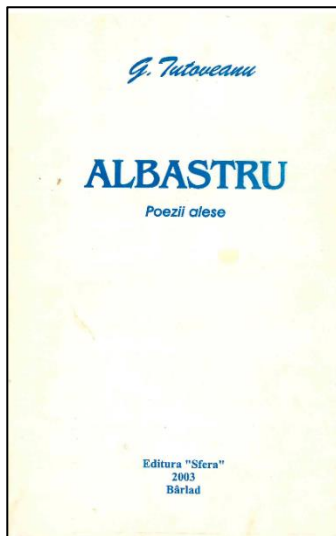
București, „Curentul”, 1936

București, Tipografia „Bucovina”, 1938

*București, Editura pentru literatură,
1968*

Bârlad, Editura „Sfera”, 2003

*Bârlad, Editura Sfera,
două ediții liliput: 2007, 2015*

Fii gata!

Versuri: G. Tutoveanu Muzică: Dimitrie Cuclin

1 Stră-ju- re, lu- bes- te-ți cu se-
2 Pe lar- gul râm- pi-ș- lor, rîm-
4 A- lea- gîi, cîm- bînd, spre Su- cea-
5. În ur- ma- lor, tîm- bî- pî- du-
7. Fii gî- te, cînt- gî- sul de tîm-

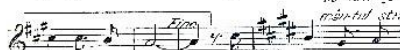
ta Pa- mîntul stră- lu- ri- lor dîi,
stea- Sa- tîm- ur- e- chî- mîi fu- lîi;
vo- Cu- Ste- lîi- nî- chî- mîi si- nîi,
no- Sî- bî- te- si- ur- lî- su- vîi;
bîi- Mî- bî- vo- pe- culîi si- pîi- vîi;

Fii gî- te, cînt- gî- sul de tîm- bîi- Mî-
În- lî- ri- le- ra- sîi- din- lun- e- fî-
Din- a- pî- ge- hoar- de- tî- re- Sî- nî-
Mîi- vîi- tel- e- lu- mîi- de- bu- cîi- mîi- Sem-
Stră- ju- re, lu- bes- te-ți cu se- te- Pa-

ti- va- pe- culîi si- pîi- vîi sîi- ge- vîi-
nal- te- la- Mî- trî- ri- zar- na- lî- te-

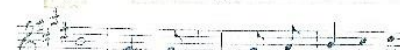
sul de stră- mîi- 3. Mî- ve- gî- e- cîi- mî-
las- de- e- rîi- 6. Sî- lu- ne- lu- nî-
lu- ri- lor tîi.

trîi- pe- ste- zo- re- Vîi- te- jur- de- mîi- ri-
ce- rîi- Mî- strî- gî- Sî- co- dîi- în- gîi- de- po-

esi; Mî- sî- no- ri- mî- nîi- de- fur-
rîi- Cî- vîi- lu- la- e- ste- nî- chî-

tî- nîi, Cînt- ca- la- de- mîi- strîi- gîi-
na- tîi- Cî- din- lîi- si- Re- ga- lu-
(Atenție la versurile de cântec numai în timp)

esi; La- la- la- la- la- la- la- la- la-
lîi...

la- la- la- D.C. con- repetîi- nîi-
repet. pîi D.C. al- Fine, senza

Partitura compoziției lui Dimitrie Cuclin,
pe versurile lui George Tutoveanu.

PAGINI DE CORESPONDENȚĂ

Dragul meu

Imi fac o recomandare
plăcută trimițându-ți „Re-
găsimina Ostacolui”, balada
pe care ai citit-o cu puțin
timp venisii tale prin Bă-
lăd, și din care vei putea
alege una, pentru venirea din
comprațitiile și vîntoare.

Vă îmbrățișez.

C. Sutarcanu.

Bălăd. 6 Septembrie,
1935.

Dragă prietene

Cel de întâi număr din
„Viața literară”, îl am primit,
salutându-l cu toată dragostea
și entuziasmul, am început
să ne întreprindem munca.

Dorind ca revista noastră
să se prezinte strășnic, iată
ce mici îmbunătățiri ar trebui
să-i mai fac pe viitor:

Vignetele cele mari, scum-
pele, pentru că strică toată
frumusețea tiparului; lăsând

deprătităa materiei pe seama
una simple linii. - Articolele
sunt prea îngrămădite; între
ele - ar fi bine să mai lasi
cîte - nu mi s'at libru. Cred
că m'îi puilnic să se publici
fragmente. - Cere lui Nannu tra-
tă traducerea, și lui Libran
intreg romanul; și publică a
te una, cum s'a făcut în
"Floare - opelita" la, "Sămăni-
torul".

Nu te mira că te re-
comand până și - discurma
"mărimtasuri"; "Viața liti-
rară" dorind să pătrunda
cît mai adînc în masele

Răspunde mi imediat
de primire acesta scrisori. -

G. Tutoveanu

O pătească stângă
de mină. -

G. Tutoveanu.

Bărlad, Januar, 1906. -

Despune ca sumarul
să corespundă totdeauna
strict, cu așezarea materiei
din corpul revistei. -

Mult iubitul meu

Dada

Imi fac o netărnucită plăcere comu-
niându-te, că am primit scrisoarea cu
măile ce mi adreși, din tot sufletul tău
sunt, pentru ziua de 20 Noiembrie; și te do-
resc și eu, amii mulți, cu sănătate, vechime și
tinereță nesfârșită; și te iubesc, din
toată inima. -

C. Tutoveanu. -

Bărlad. 22 Noiembrie, 1952. -

Aștept căminire, pe larg, asupra
vieții pe care - o duci acolo. - Nu uita
nimic din „scara de lumină”, dintr
pământ și eu, și valoarea formei în-
chise, a sonetului. -

C. Tutoveanu. -

DEDICAȚII

Domnului
I. Mehedinti.
Devotament.-

G. Tutoveanu.-

Bălăd. 8 April. 1910.-

Marelui stegar al
dragostei de țară.
Omagii.-

G. Tutoveanu.-

Bălăd. 16 Martie, 1915.-

Lui G. Ponetti.

Neutrămintată
prietenie.

G. Putrovanu.

București. 5 August, 1924.

Prieteniilor noastre,

C. Cișan.

Neutrămintată dragoste.

G. Putrovanu.

București. 10 Noiembrie, 1932.

Subitiile mele neposte,
Floarea Ionescu Tuloveanu
Returndata dragoste.

C. Tuloveanu.

Bucuresti. 21 Martie,
1938.

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI	5
EVENIMENTELE ISTORICE NAȚIONALE ȘI POEZIA LUI GEORGE TUTOVEANU (C.D. Zeletin).....	7
FII GATA!.....	13
CETATEA NEAMȚULUI	15
ȘTEFAN VODĂ	16
LA PUTNA	17
CEAHLĂUL.....	18
CUZA VODĂ.....	19
GRIGORESCU.....	20
STRĂMOȘII.....	22
LÂNGĂ PRUT	24
DOINA	25
SUCEAVA	26
BUCOVINEI	28
POVEȘTEA OITUZULUI	29
SUTAȘUL DIN CĂIUȚ	31
SE PLÂNG CARPAȚII.....	33
LA ARME!	34
S'AUDE GLAS	35
ÎNCINGE-ȚI SPADA	36
SUS FRUNȚILE, EROI !	42
TURTUCAIA	44
ALARMĂ.....	46

CU RAMURI NEGRE	48
ÎN ORA PLECĂRII	49
PENTRU ȚARĂ.....	50
RUGĂCIUNEA OSTAȘULUI	51
TREI IERARCHII.....	54
UNUI VITEAZ.....	55
ZADARNIC	56
VĂ STRIGĂ OLTUL.....	57
NĂDEJDEA NOASTRĂ	58
JURĂMÂNTUL REZERVISTULUI.....	59
ADUCEȚI-V'AMINTE!	60
ÎN VRANCEA.....	61
LOGODNICA LUI VIFOR.....	62
ROBUL	78
VODĂ RAREȘ.....	80
SIRETULE, STRĂJER MOLDOVEI	81
SUB CERUL MOLDOVEI.....	82
MOLDOVA MEA.....	83
ADDENDA	85

Volum apărut cu sprijinul
Primăriei și al Consiliului Local Bârlad